

**Uchwała Nr LXXVI/1165/2014
Rady Miejskiej w Czeladzi
z dnia 18 listopada 2014 r.**

w sprawie: przyjęcia i wdrożenia „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu miasta Czeladź na lata 2014-2032”.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 594 ze zm.), art. 17 ust. 1 oraz art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 ze zm.) oraz założeniami „Programu oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032” przyjętego uchwałą Nr 39/2010 Rady Ministrów z dnia 15 marca 2010r. (MP nr 33, poz. 481)

Rada Miejska w Czeladzi

u c h w a ł a

§ 1

Przyjąć i wdrożyć „**Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu miasta Czeladź na lata 2014-2032**” stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

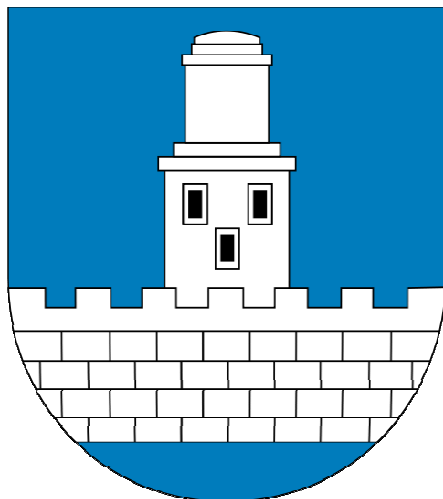
Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Czeladź.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Miejskiej
w Czeladzi
Jolanta Moćko

Miasto Czeladź

PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU MIASTA CZELADŹ NA LATA 2014-2032

Czeladź, październik 2014 r.

PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU MIASTA CZELADŹ
NA LATA 2014-2032

TYTUŁ:	PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU MIASTA CZELADŹ NA LATA 2014-2032
Zamawiający:	Miasto Czeladź ul. Katowicka 45 41 - 250 Czeladź
Koordinacja realizacji obowiązków umownych ze strony Urzędu Miasta:	Anna Leszek - Podinspektor w Wydziale Ochrony Środowiska, Gospodarki Miejskiej i Promocji
Wykonawca:	IGO Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Sp. k. ul. Barbary 21 a 40 - 053 Katowice
Realizacja obowiązków umownych ze strony IGO Sp. z o. o. Sp.k. w Katowicach	mgr inż. Anna Rosiak-Tatulińska – Kierownik działu ochrony środowiska
Zespół autorski Programu	mgr inż. Anna Rosiak-Tatulińska mgr inż. Marta Majka mgr inż. Patrycja Jędras mgr inż. Adam Kiełtyka
Zatwierdził	mgr inż. Bożena Kuzio - Wasilewska
Sfinansowane ze środków:	Budżet Gminy

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie.....	5
2. Charakterystyka wyrobów zawierających azbest.....	5
3. Przepisy prawne dotyczące użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest.....	9
3.1. Najważniejsze ustawy i rozporządzenia dotyczące azbestu i usuwania wyrobów zawierających azbest	9
3.2. Obowiązki właścicieli, zarządców i użytkowników obiektów zawierających azbest oraz procedury postępowania.....	10
3.3. Ewidencja odpadów niebezpiecznych.....	12
3.4. Transport odpadów niebezpiecznych	13
3.5. Unieszkodliwianie poprzez składowanie odpadów niebezpiecznych.....	14
4. Ocena stanu aktualnego w zakresie azbestu.....	15
4.1. Ogólna charakterystyka Miasta Czeladź	15
4.2. Informacje o programach, planach dotyczących usuwania azbestu na szczeblu krajowym i wojewódzkim	18
4.3. Ocena realizacji działań w zakresie odpadów zawierających azbest.....	20
4.4. Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest	21
4.4.1. Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest w obiektach będących własnością osób fizycznych.....	22
4.4.2. Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest w obiektach innych niż zabudowa mieszkaniowa	23
4.4.3. Ocena stanu technicznego i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest	24
4.4.4. Oszacowanie kosztów usunięcia azbestu	25
5. Cele i zadania w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest	26
6. Finansowanie zadań związanych z usuwaniem i unieszkodliwianiem odpadów zawierających azbest	26
7. Harmonogram realizacji Programu	27
8. Sposób monitoringu programu.....	28
9. Podsumowanie	29
10. Literatura	30
11. Załączniki	30

SPIS TABEL

TABELA 1. ISTNIEJĄCE SKŁADOWISKA ODPADÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM.....	15
TABELA 2. IŁOŚĆ WYROBÓW AZBESTOWYCH W ZABUDOWIE MIESZKANIOWEJ JEDNORODZINNEJ, WIELORODZINNEJ I W BUDYNKACH GOSPODARCZYCH	22
TABELA 3. IŁOŚĆ WYROBÓW AZBESTOWYCH NA OBIEKTACH INNYCH NIŻ ZABUDOWA MIESZKANIOWA	23
TABELA 4. STOPIEŃ PILNOŚCI PODJĘCIA DZIAŁAŃ W STOSUNKU DO WYROBÓW AZBESTOWYCH WYSTĘPUJĄCYCH NA TERENIE ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ I BUDYNKÓW GOSPODARCZYCH W MIEŚCIE CZELADŹ	24
TABELA 5. HARMONOGRAM RZECZOWO-FINANSOWY REALIZACJI PROGRAMU	28
TABELA 6. WSKAŹNIKI MONITORINGU PROGRAMU USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU MIASTA CZELADŹ.....	29

SPIS RYSUNKÓW

RYSUNEK 1. PROCEDURA 1 BEZPIECZNEGO POSTĘPOWANIA Z WYROBAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST	11
RYSUNEK 2. PROCEDURA 2 BEZPIECZNEGO POSTĘPOWANIA Z WYROBAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST	12
RYSUNEK 3. MAPA MIASTA CZELADŹ	16
RYSUNEK 4. IŁOŚCI WYROBÓW AZBESTOWYCH [MG] NA TERENIE MIASTA CZELADŹ W ZABUDOWIE MIESZKANIOWEJ I BUDYNKACH GOSPODARCZYCH.....	23

1. Wprowadzenie

Podstawą wykonania opracowania pn. „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta Czelandź” jest umowa zawarta w dniu 2 czerwca 2014 r. pomiędzy Miastem Czelandź z siedzibą przy ul. Katowickiej 45, 41-250 Czelandź a IGO Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Sp. k. z siedzibą przy ul. Barbary 21A w Katowicach.

Wyroby zawierające azbest po ich usunięciu z miejsca zabudowania stają się odpadami, które zostały zakwalifikowane do grupy odpadów niebezpiecznych. Gospodarka nimi wymaga prawidłowego prowadzenia oraz szczególnej kontroli. Zasady postępowania z odpadami azbestowymi reguluje szereg przepisów m.in. ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20, t.j. z późn. zm.), ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r., poz. 1232, t.j. z późn. zm.), ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013 r., poz. 21, z późn. zm.) oraz związane z nimi rozporządzenia wykonawcze. Najważniejszym jednak dokumentem określającym organizację i przebieg wycofania azbestu z gospodarki jest „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” przyjęty Uchwałą Rady Ministrów Nr 39/2010 z dnia 15 marca 2010 r. Program ten utrzymuje cele przyjętego przez Radę Ministrów 14 maja 2002 r. „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”. Koordynatorem Programu jest Ministerstwo Gospodarki. Program grupuje zadania przewidziane do realizacji na poziomie centralnym, wojewódzkim i lokalnym. Na poziomie lokalnym zadania realizują samorządy m.in. gminne.

2. Charakterystyka wyrobów zawierających azbest

Azbest to ogólna nazwa minerałów włóknistych z grupy serpentynów i amfiboli. Nazwa ta wywodzi się od greckiego słowa „*asbestos*” i oznacza „niewygasający” lub „niezniszczalny”. Cechą charakterystyczną włókien azbestowych jest możliwość ich rozszczepiania się na mniejsze fragmenty. Dopiero w XX wieku azbest stał się surowcem powszechnie stosowanym. Prawdziwy przełom w jego stosowaniu nastąpił w latach sześćdziesiątych ubiegłego stulecia. Odkryto wówczas złoża chryzotyłu i tremolitu we Włoszech. Początkowo używano go do wyrobów niepalnej papy, a następnie znalazł szerokie zastosowanie jako różnego rodzaju izolacje. Szacuje się, że wyprodukowano około 5 tysięcy różnych rodzajów produktów, które zawierają w swoim składzie azbest. Dzięki od dawna znanej i cenionej odporności na wysoką temperaturę, trzy minerały azbestowe zyskały popularność i szerokie zastosowanie w gospodarce światowej. Są to:

- chryzotyl (azbest biały) - najbardziej rozpowszechniony,
- krokidolit (azbest niebieski) - wykorzystywany w mniejszym stopniu,
- amosyt (azbest brązowy) - najrzadziej stosowany.

Specyficzne właściwości azbestu - niepalność, wytrzymałość mechaniczna i termiczna oraz elastyczność - sprawiły, że azbest znalazł szerokie zastosowanie w różnego rodzaju technologiach przemysłowych. Po nagraniu do 350°C odporność mechaniczna włókien azbestu spada zaledwie o 20% (spowodowane to jest usunięciem części wody). Natomiast po przyjęciu wody z wilgotnego otoczenia wraca do poprzedniego stanu. Dopiero temperatura ponad 700°C powoduje całkowite odparowanie wody i nieodwracalne zniszczenie materiału (włókna tracą elastyczność i zaczynają się kruszyć).

W latach 80-tych stwierdzono, że oprócz pozytywnych właściwości azbest posiada również negatywne cechy. Gdy zaistnieją warunki stwarzające możliwość uwalniania się włókien azbestowych do otoczenia wówczas wyroby azbestowe stanowią zagrożenie dla zdrowia ludzkiego. Najczęściej dochodzi do tego przy obróbce mechanicznej płyt – cięcie, kruszenie lub przy naruszeniu struktury wyrobu spowodowanej naturalnym starzeniem się

materiału i wpływem warunków atmosferycznych. Badania dowiodły rakotwórcze działanie włókien azbestu, które przedostają się do organizmu z wdychanym powietrzem. Są to włókna grubości mniejszej niż 3 μm , długości większej niż 45 μm (proporcja - długość: średnica > 3:1). Wdychanie azbestu może być przyczyną groźnych chorób, w tym azbestozy (pylicy azbestowej), zmian opłucnowych, międzybłonniaka opłucnej oraz raka płuc. Choroby te mają długi okres inkubacji i mogą ujawnić się nawet po 30 latach od chwili wchłonięcia włókien.

Klasyfikacja wyrobów zawierających azbest

Wyroby zawierające azbest, w zależności od ich rodzaju można podzielić na dwie klasy:

- klasa I - obejmuje wyroby o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m^3 , które definiowane są jako „miękkie” (słabo spoiście) i zawierają powyżej 20% azbestu, a także małą ilość lepiszcza. Wyroby te łatwo ulegają uszkodzeniom mechanicznym, czemu towarzyszy znaczna emisja włókien azbestu do środowiska. Do wyrobów tego typu zaliczane są wyroby tekstylne z azbestu takie jak, koce gaśnicze, szczeliwa plecione, tektury uszczelkowe oraz materiały i wykładziny cierne,
- klasa II - obejmuje wyroby o gęstości objętościowej większej niż 1000 kg/m^3 , które definiowane są jako „twarde” i zawierają poniżej 20% azbestu. W przypadku uszkodzenia tego typu wyrobu emisja włókien azbestu do środowiska jest znacznie niższa niż w przypadku wyrobów z klasy I. Do tego typu wyrobów zaliczane są płyty azbestowo-cementowe faliste, płyty azbestowo-cementowe „karo” oraz płyty płaskie wykorzystywane jako elewacje w budownictwie wielokondygnacyjnym. W znacznie mniejszych ilościach produkowane i stosowane były inne wyroby azbestowo-cementowe tj. rury wodociągowe i kanalizacyjne, a także przewody kominowe i zsypy.

Klasyfikacja odpadów zawierających azbest

Wyroby zawierające azbest z chwilą ich usunięcia z miejsca zabudowania stają się odpadami. Zostały one zakwalifikowane do grupy odpadów niebezpiecznych, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. z 2001 r. Nr 112, poz. 1206). Należą do nich:

- odpady azbestowe z elektrolizy o kodzie 06 07 01^{*},
- odpady z przetwarzania azbestu o kodzie 06 13 04^{*},
- odpady zawierające azbest o kodzie 10 11 81^{*},
- odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo-azbestowych o kodzie 10 13 09^{*},
- opakowania z metali zawierające niebezpieczne porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest), włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi o kodzie 15 01 11^{*},
- okładziny hamulcowe zawierające azbest o kodzie 16 01 11^{*} tj. wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- zużyte urządzenia zawierające wolny azbest o kodzie 16 02 12^{*},
- materiały izolacyjne zawierające azbest o kodzie 17 06 01^{*} tj. izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest, szczeliwa azbestowe, taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki, wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych, papier i tektura, otuliny azbestowo-cementowe, płyty ognioochronne,
- materiały konstrukcyjne zawierające azbest o kodzie 17 06 05^{*} tj. płyty azbestowo-cementowe płaskie, płyty azbestowo-cementowe faliste, rury i złącza azbestowo-cementowe, kształtki azbestowo-cementowe budowlane (przewody wentylacyjne, podokienniki, osłony kanałów spalin).

Odpadami zawierającymi azbest są również:

- sorbenty, materiały filtracyjne (w tym oleje nieujęte w innych grupach), tkaniny do wycierania (np. szmaty, ścierki) i ubrania ochronne zanieczyszczone substancjami niebezpiecznymi (np. PCB) o kodzie 15 02 02* tj. ubrania robocze, maski, filtry zanieczyszczone azbestem,
- inne odpady z budowy, remontów i demontażu (w tym odpady zmieszane) zawierające substancje niebezpieczne o kodzie 17 09 03* tj. papy, kity, masy hydroizolacyjne, płytki PCV zawierające azbest,
- zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki o kodzie 20 01 35* tj. sprzęt gospodarstwa domowego zawierający izolacje azbestowe.

Zastosowanie azbestu

Azbest znalazł szerokie zastosowanie w różnego rodzaju technologiach przemysłowych, budownictwie i energetyce, a także w transporcie. W Polsce największe ilości azbestu zużywano w różnych procesach produkcyjnych w latach 70-tych – około 100 tys. Mg rocznie, natomiast w latach 80-tych ilość zużywanych wyrobów zmniejszyła się do około 60 tys. Mg, z kolei na początku lat 90-tych do 30 tys. Mg.

Budownictwo

Najwięcej wyrobów azbestowych wykorzystano w budownictwie i do produkcji materiałów budowlanych tj. 85% z całości wytworzonych wyrobów. Z szacunkowych ocen wynika, że w Polsce na dachach i fasadach budynków znajduje się obecnie około 1,35 mld m² płyt azbestowo-cementowych, co stanowi prawie 15 mln Mg. Innym rodzajem wyrobów azbestowych stosowanych w budownictwie zarówno mieszkaniowym jak i przemysłowym są rury azbestowo-cementowe, których ilość szacuje się na około 600 tys. Mg. Z danych zawartych w „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” wynika, że największe nagromadzenie wyrobów z azbestem występuje na terenie województw mazowieckiego i lubelskiego (około 2 mln Mg). Duże ilości tych wyrobów znajdują się także na terenie województw łódzkiego, wielkopolskiego i podlaskiego oraz małopolskiego. Najmniej wyrobów z azbestem występuje w województwach opolskim, lubuskim i zachodniopomorskim (do 0,5 mln Mg).

Energetyka

W przemyśle energetycznym wyroby zawierające azbest stosowano w:

- kominach o dużej wysokości (dylatacje wypełnione sznurem azbestowym),
- chłodniach kominowych (płyty azbestowo-cementowe w zraszalnikach i w obudowie wewnętrznej chłodni),
- chłodniach wentylatorowych w obudowie wewnętrznej chłodni oraz w rurach odprowadzających parę,
- zraszalnikach itp. (w formie izolacji cieplnej ze sznura azbestowego),
- w izolacjach tras ciepłowniczych (jako płaszcze azbestowo-cementowe lub azbestowo-gipsowe).

Ilość płyt azbestowo - cementowych zabudowanych w chłodniach kominowych oraz wentylatorowych szacuje się na ponad 300 tys. Mg.

Transport

Azbest stosowano do termoizolacji i izolacji elektrycznych urządzeń grzewczych w elektrowozach, tramwajach, wagonach, metrze (maty azbestowe w grzejnikach i tablicach rozdzielni elektrycznych), w termoizolacji silników pojazdów mechanicznych, w uszczelkach

pod głowicą, elementach kolektorów wydechowych oraz elementach ciernych - sprzęgłach i hamulcach. Powszechnie stosowano azbest w kolejnictwie, w przemyśle lotniczym i stoczniowym, np. na statkach, szczególnie w miejscach narażonych na ogień, wymagających zwiększonej odporności na wysoką temperaturę.

Przemysł chemiczny

Z azbestu wykonane są przepony stosowane w elektrolitycznej produkcji chloru. Ponadto azbest występuje w hutach szkła (np. w wałach ciągnących).

Źródła narażenia na działanie azbestu

Ogólne źródła narażenia na działanie azbestu można podzielić na źródła związane z narażeniem niezawodowym i zawodowym człowieka. Narażenie niezawodowe człowieka na działanie azbestu może występować w następujących przypadkach:

- na terenach sąsiadujących z terenami przemysłowymi, w których stosowane są wyroby zawierające azbest,
- na terenach sąsiadujących z dzikimi składowiskami odpadów zawierających azbest, nieprawidłowo prowadzonymi składowiskami odpadów zawierających azbest oraz składowiskami odpadów komunalnych gdzie nielegalnie deponuje się odpady zawierające azbest,
- u członków rodzin pracowników nieprzestrzegających przepisów i zasad bezpieczeństwa przy usuwaniu, demontażu, transporcie i składowaniu wyrobów i odpadów zawierających azbest.
- w obiektach i pomieszczeniach w wyniku użytkowania wyrobów zawierających azbest stosowanych jako izolacje ognioodporne, akustyczne, wentylacyjne i klimatyzacyjne.
- w obszarach wiejskich i miejskich w wyniku uszkodzeń mechanicznych oraz korozji ścian osłonowych i pokryć dachowych zawierających azbest.
- w obszarach wiejskich i miejskich przy trasach komunikacyjnych o dużym natężeniu.

Narażenie zawodowe na działanie azbestu może wystąpić w następujących sytuacjach:

- podczas poboru prób do badań wyrobów azbestowych,
- w trakcie zabezpieczania wyrobów zawierających azbest,
- podczas demontażu i usuwania wyrobów zawierających azbest,
- podczas unieszkodliwiania odpadów azbestowych,
- w trakcie pakowania odpadów azbestowych,
- w trakcie załadunku lub rozładunku odpadów azbestowych.

Wpływ azbestu na organizm człowieka

Wpływ azbestu na organizm człowieka związany jest bezpośrednio z wnikaniem włókien azbestowych do organizmu człowieka poprzez układ oddechowy. Włókna azbestu gromadzą się i zalegają w płucach. Występuje także w niewielkim stopniu wchłanianie azbestu przez skórę.

Największe zagrożenie dla zdrowia ludzi przejawia azbest w formie włókien respirabilnych. Włókna te mają grubość nie większą niż 3 µm przez co trafiają do pęcherzyków płucnych. Najbardziej niebezpiecznym rodzajem azbestu dla organizmu człowieka jest azbest niebieski, czyli krokidolit, jednak wszystkie rodzaje przyjęto jako kancerogenne. Szczególna szkodliwość krokidolitu spowodowana jest faktem, iż ten gatunek azbestu nie ulega zmianom w środowiskach biologicznych. W odróżnieniu od azbestu niebieskiego, azbest biały, czyli chryzotyl podlega częściowemu rozpuszczeniu w płynach fizjologicznych przez co jego szkodliwość jest mniejsza.

W wyniku przedostania się do organizmu ludzkiego pyłu azbestowego przez układ oddechowy mogą nastąpić takie zmiany chorobowe jak:

- pylica azbestowa – azbestoza,
- nowotwory złośliwe – rak płuc i opłucnej,
- zgrubienia opłucnej.

3. Przepisy prawne dotyczące użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest

Szczegółowe wymagania, zasady użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest zostały szeroko uregulowane w krajowych przepisach prawnych. Poniżej przytoczono najbardziej istotne ustawy i rozporządzenia dotyczące azbestu i usuwania wyrobów zawierających azbest.

3.1. Najważniejsze ustawy i rozporządzenia dotyczące azbestu i usuwania wyrobów zawierających azbest

- Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20, t.j. z późn. zm.), która zakazuje wprowadzania na terytorium Polski wyrobów zawierających azbest, azbestu, produkcji wyrobów zawierających azbest oraz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi ten surowiec. Ustawa zamknęła okres stosowania wyrobów zawierających azbest w Polsce, natomiast pozostał jedynie problem usunięcia zużytych wyrobów w sposób niezagrażający zdrowiu ludzi i zanieczyszczeniu środowiska.
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r., poz. 1232, t.j. z późn. zm.), która określa zasady ochrony środowiska oraz warunki korzystania z jego zasobów, z uwzględnieniem wymagań zrównoważonego rozwoju. Zgodnie z niniejszą ustawą azbest należy do substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska. Substancje te powinny podlegać sukcesywnej eliminacji. Występowanie substancji zawierających azbest powinno zostać udokumentowane, a informacje o rodzaju, ilości i miejscach występowania powinny być przekazane do wojewody, wójta, burmistrza lub prezydenta miasta zgodnie z rozporządzeniami wykonawczymi do Prawa ochrony środowiska.
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013 r., poz. 21, z późn. zm.), która reguluje gospodarkę odpadami niebezpiecznymi, w tym zawierającymi azbest, które są elementem systemu gospodarki odpadami, a także istotną częścią planów województw oraz planu krajowego.
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o przewozie towarów niebezpiecznych (Dz. U. z 2011 r. Nr 227, poz. 1367), która określa zasady przewozu drogowego towarów niebezpiecznych, a także wymagania w stosunku do kierowców i innych osób wykonujących czynności związane z przewozem oraz organy właściwe do sprawowania kontroli w tym zakresie.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. z 2001 r. Nr 112, poz. 1206),
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 31) zgodnie, z którym wykorzystywanie azbestu lub wyrobów zawierających azbest dopuszcza się nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2032 r.,

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009 r. - w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. z 2009 r. Nr 124, poz. 1033).
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 71, poz. 649) wraz ze zmianą - rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2010 r., Nr 162, poz. 1089), które określa:
  - obowiązki właściciela, użytkownika wieczystego lub zarządcy nieruchomości, a także obiektu, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej, w zakresie sporządzania oceny stanu tych wyrobów,
  - obowiązki wykonawcy prac polegających na bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest w zakresie: uzyskania odpowiedniej decyzji zatwierdzającej program gospodarki odpadami niebezpiecznymi albo złożenia organowi informacji o wytwarzanych odpadach oraz sposobach gospodarowania wytwarzanymi odpadami, a także przeszkolenia przez uprawnioną instytucję zatrudnianych pracowników i posiadania niezbędnych zabezpieczeń,
  - sposoby i warunki bezpiecznego użytkowania oraz usuwania wyrobów zawierających azbest,
  - warunki przygotowania do transportu wyrobów i odpadów zawierających azbest do miejsca ich składowania,
  - wymagania, jakim powinno odpowiadać oznakowanie wyrobów i odpadów zawierających azbest,
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. z 2005 r. Nr 216, poz. 1824), które określa zakres i program szkolenia pracowników, którzy w związku z wykonywanymi pracami są lub mogą być narażeni na działanie pyłu azbestu oraz osób kierujących takimi pracownikami i pracodawców.

3.2. Obowiązki właścicieli, zarządców i użytkowników obiektów zawierających azbest oraz procedury postępowania

Istotnym zagadnieniem dotyczącym użytkowania wyrobów zawierających azbest jest niedopuszczenie do ich wykorzystania w sposób umożliwiający emisję włókien azbestu do środowiska. Usuwane wyroby azbestowe powinny być zastępowane wyrobami niezawierającymi tego surowca.

Aktualne regulacje prawne obligują właścicieli, zarządców i użytkowników wieczystych nieruchomości, a także obiektów, urządzeń budowlanych, instalacji przemysłowych lub innego miejsca zawierającego azbest do:

- okresowych kontroli stanu technicznego wyrobów zawierających azbest w terminach wynikających z oceny stanu tych wyrobów (ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest). Ocena ta kwalifikuje wyroby zawierające azbest na podstawie przyjętej punktacji do jednej z trzech kategorii działań:
  - I stopień pilności - wymiana lub naprawa wymagana bezzwłocznie,
  - II stopień pilności - ponowna ocena w czasie 1 roku,
  - III stopień pilności - ponowna ocena w czasie 5 lat.

- usuwania wyrobów zawierających azbest zakwalifikowanych zgodnie z oceną do wymiany lub naprawy,
- sporządzania corocznego planu kontroli jakości powietrza obejmującego pomiar stężenia azbestu dla pomieszczenia, w którym znajdują się wyroby z azbestem,
- przeglądu i oznakowania miejsc wykorzystywania wyrobów azbestowych według ustalonych zasad,
- sporządzania inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest na danym terenie,
- sporządzenie i przedłożenie marszałkowi województwa (przedsiębiorcy) lub wójtowi (osoby fizyczne nie będące przedsiębiorcami) corocznej aktualizacji danych o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystania oraz wyrobach, których wykorzystanie zostało zakończone,
- zgłoszenia zamiaru prowadzenia prac związanych z zabezpieczaniem lub usuwaniem wyrobów zawierających azbest właściwemu organowi nadzoru budowlanego, właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy oraz właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu.

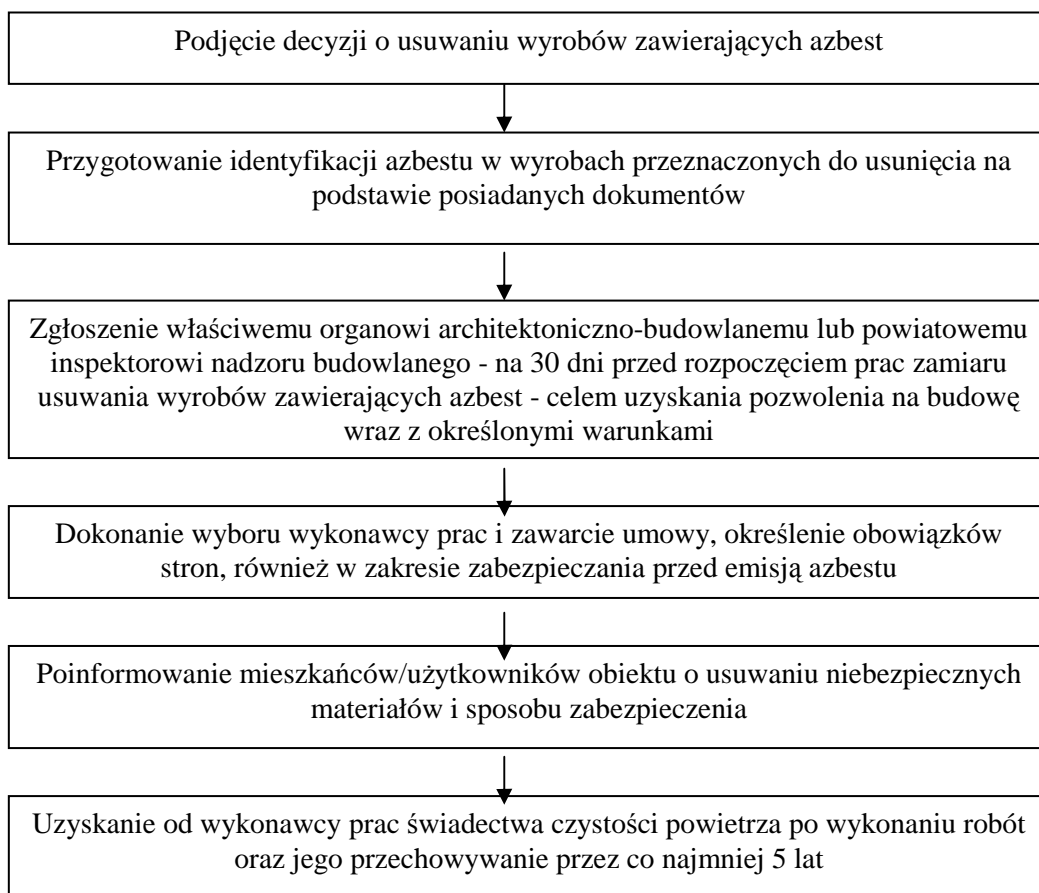
Procedury bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest

Obowiązki właścicieli i zarządców będących także użytkownikami wyrobów zawierających azbest zawarto w dwóch procedurach postępowania (1 i 2), przedstawionych na rys. 1 i rys. 2. Procedura 1 określa obowiązki i zasady postępowania właścicieli i zarządców przy użytkowaniu budynków, budowli, instalacji, urządzeń i obiektów oraz terenów, gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest. Natomiast procedura 2 określa obowiązki i postępowanie powyższych podmiotów przy usuwaniu wyrobów azbestowych tzn. przed i podczas wykonywania prac.

Przeprowadzenie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest	Sporządzenie „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”
Opracowanie corocznego planu kontroli jakości powietrza dla pomieszczeń zawierających azbest	Sporządzenie informacji dla burmistrza (corocznie)
Opracowanie instrukcji bezpiecznego postępowania i użytkowania pomieszczenia z wyrobami zawierającymi azbest	Oznakowanie pomieszczeń, gdzie znajdują się urządzenia lub instalacje z wyrobami zawierającymi azbest
Bieżąca kontrola stanu oraz konserwacja wyrobów zawierających azbest zabudowanych w obiekcie	Zaznaczenie na planach sytuacyjnych terenu miejsc z wyrobami zawierającymi azbest

Rysunek 1. Procedura 1 bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest

Źródło: Poradnik dla użytkowników wyrobów azbestowych wraz ze zmianami wynikającymi z Rozporządzenia Ministra Gospodarki Dz. U. z 2010 r., Nr 162, poz. 1089

Rysunek 2. Procedura 2 bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest

Źródło: Poradnik dla użytkowników wyrobów azbestowych wraz ze zmianami wynikającymi z Rozporządzenia Ministra Gospodarki Dz. U. z 2010 r. Nr 162, poz. 1089)

3.3. Ewidencja odpadów niebezpiecznych

Posiadacz odpadów (wytwórca), czyli wykonawca prac w kontakcie z azbestem jest obowiązany do prowadzenia ilościowej i jakościowej ewidencji odpadów zgodnie z przyjętym katalogiem odpadów i listą odpadów niebezpiecznych. Ewidencję, prowadzi się z zastosowaniem następujących dokumentów ewidencji odpadów:

- karty ewidencji odpadu, prowadzonej dla każdego rodzaju odpadu odrębnie,
- karty przekazania odpadu.

Dokumenty ewidencji odpadów powinny zawierać następujące dane: imię i nazwisko, adres zamieszkania lub nazwę i adres siedziby posiadacza odpadów.

Posiadacz odpadów, który przejmuje odpad od innego posiadacza, jest obowiązany potwierdzić przejęcie odpadu na karcie przekazania odpadu, wypełnionej przez posiadacza, który przekazuje ten odpad. Kartę przekazania odpadu sporządza się w odpowiedniej liczbie egzemplarzy, po jednej dla każdego z posiadaczy oraz dla prowadzącego transport odpadów.

Dopuszcza się sporządzanie zbiorczej karty przekazania odpadu, obejmującej odpad danego rodzaju przekazywany łącznie w czasie jednego miesiąca kalendarzowego temu samemu posiadaczowi.

Posiadacz odpadów ma obowiązek przechowywać dokumenty sporządzone na potrzeby ewidencji przez okres 5 lat, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym sporządzono te dokumenty.

Posiadacz odpadów prowadzący ewidencję odpadów jest obowiązany sporządzić na formularzu zbiorcze zestawienie danych o rodzajach i ilości odpadów, o sposobach gospodarowania nimi. Zbiorcze zestawienie danych powinno zawierać następujące informacje: imię i nazwisko, adres zamieszkania lub nazwę i adres siedziby posiadacza odpadów. Zbiorcze zestawienia danych posiadacz odpadów jest obowiązany przekazać marszałkowi województwa właściwemu ze względu na miejsce wytwarzania lub zbierania w terminie do 15 marca za poprzedni rok kalendarzowy.

3.4. Transport odpadów niebezpiecznych

Obowiązek odpowiedniego przygotowania do transportu odpadów zawierających azbest spoczywa na wytwórcy odpadów. Należy uniemożliwić emisję włókien azbestu do środowiska, również w trakcie jego transportu poprzez:

- szczelne opakowanie wyrobów i odpadów o gęstości objętościowej równej lub większej 1000 kg/m^3 w folię polietylenową o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm,
- szczelne opakowanie wyrobów i odpadów o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m^3 w folię polietylenową o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm, po ich uprzednim zestaleniu przy użyciu cementu,
- szczelne opakowanie odpadów pozostających w kontakcie z azbestem i zakwalifikowanych jako odpady o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m^3 w worki z folii polietylenowej o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm, a następnie ich umieszczenie w opakowaniu zbiorczym z folii polietylenowej i szczelne zamknięcie,
- utrzymanie w stanie wilgotnym odpadów w trakcie ich przygotowania do transportu,
- magazynowanie przygotowanych do transportu odpadów w osobnych miejscach zabezpieczonych przed dostępem osób niepowołanych.

Zgodnie z ustawą o odpadach wytwórca odpadów transportujący je na składowisko nie jest zobowiązany do uzyskania zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie transportu odpadów, natomiast posiadacz odpadów prowadzący działalność w zakresie zbierania lub transportu jest zobowiązany uzyskać zezwolenie na prowadzenie tej działalności.

Zlecający usługę transportu odpadów jest obowiązany wskazać firmie transportującej miejsce odbioru odpadów, a także posiadacza odpadów, do którego należy te odpady dostarczyć, natomiast firma transportująca jest zobowiązana dostarczyć odpady azbestowe do posiadacza, który został mu wskazany przez zlecającego.

Do obowiązków posiadacza odpadów niebezpiecznych prowadzącego działalność wyłącznie w zakresie ich transportu na składowisko należy:

- posiadanie karty przekazania odpadu z potwierdzeniem przyjęcia odpadu,
- usunięcie ze skrzyni ładunkowej pojazdu elementów mogących uszkodzić opakowanie odpadów,
- sprawdzenie stanu opakowań i ich oznakowanie literą „a”,
- sprawdzenie stabilności umocowania ładunku z odpadami w pojeździe.

Przy przewozach towarów, w tym odpadów niebezpiecznych w kraju obowiązują przepisy umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR). W Oświadczeniu Rządowym z dnia 23 marca 2007 r. w sprawie wejścia w życie zmian do załączników A i B Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR), w załączniku A dział 3.3 zawarto przepisy szczególne dotyczące niektórych materiałów lub przedmiotów, w tym także azbestu. Zgodnie z zapisem w poz. 168 azbest, który jest związany lepiszczem naturalnym lub sztucznym (np. cementem) w sposób uniemożliwiający uwolnienie podczas przewozu włókien azbestu łatwych do wchłaniania drogą oddechową nie podlega przepisom ADR. Wyroby zawierające azbest, które nie spełniają powyższego warunku, nie podlegają

przepisom ADR, jeżeli są zapakowane w taki sposób, że nie jest możliwa emisja włókien do środowiska.

Do przewożenia odpadów zawierających azbest mogą być używane samochody ciężarowe z nadwoziem skrzyniowym, bez przyczepy lub z jedną przyczepą. Załadunek opakowanych odpadów do dokładnie oczyszczonej skrzyni ładunkowej pojazdu, a następnie ich rozładunek powinien odbywać się przy wykorzystaniu dźwigu lub podnośnika. Brak odpowiedniego oznakowania odpadów zawierających azbest lub uszkodzone opakowanie stanowią powód odmowy przyjęcia odpadów. Opakowane odpady powinny być ułożone i umocowane na samochodzie w sposób uniemożliwiający ich przesuwanie się w czasie przewozu lub wypadnięcie z pojazdu, a cały ładunek należy dokładnie zabezpieczyć folią lub plandeką przed uszkodzeniem. W przypadku stwierdzenia po wyładunku pozostałości po przewożonych odpadach należy niezwłocznie je usunąć oraz dokładnie oczyścić pojazd i jego wyposażenie z zachowaniem zasad przewidzianych dla prac przy usuwaniu azbestu.

3.5. Unieszkodliwianie poprzez składowanie odpadów niebezpiecznych

Usuwane odpady azbestowe należy składować na składowiskach odpadów niebezpiecznych przeznaczonych wyłącznie do tego celu lub na wydzielonych częściach składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne pod warunkiem, że spełnione są warunki techniczne do bezpiecznego składowania odpadów. Na wyżej wymienionych składowiskach składowane są odpady o kodach 17 06 01* i 17 06 05*. Odpady te mogą być składowane razem w jednej kwaterze.

Składowiska odpadów niebezpiecznych lub wydzielone kwatery na terenie innych składowisk przeznaczone do wyłącznego składowania odpadów azbestowych w postaci nieprzekształconej, buduje się w specjalnie wykonanych zagłębieniach terenu ze ścianami bocznymi zabezpieczonymi przed osypywaniem się. Odpady zawierające azbest powinny być składowane selektywnie, w izolacji od innych odpadów, a miejsce składowania powinno być oznakowane i zaznaczone na planie sytuacyjnym składowiska.

Zarządzający składowiskiem powinien potwierdzić odbiór i przyjęcie odpadów na składowisko na karcie przekazania odpadów.

Czynności związane ze składowaniem odpadów azbestowych należy wykonywać w sposób zabezpieczający przed emisją włókien i pyłu azbestowego do powietrza. Podstawowe zadanie polega na niedopuszczeniu do rozszczelnienia opakowań odpadów. Opakowania te muszą być zdejmowane z pojazdu przy użyciu urządzeń dźwigowych i ostrożnie układane w kwaterze składowiska zgodnie z technologią zatwierdzoną w instrukcji eksploatacji składowiska, uwzględniającą racjonalne wykorzystanie pojemności obiektu. Niedopuszczalne jest rzucanie lub wysypywanie odpadów z samochodów, kompaktowanie odpadów zawierających azbest ani poruszanie się pojazdów mechanicznych po powierzchni składowanych odpadów. Warstwa zeskladowanych odpadów powinna być zabezpieczona przed uszkodzeniem opakowań przez pokrycie folią lub warstwą gruntu o grubości około 5 cm.

Składowanie powinno być zakończone na poziomie dwóch metrów poniżej poziomu terenu otoczenia, a następnie składowisko należy wypełnić gruntem do poziomu terenu. Zarządzający składowiskiem powinien wówczas złożyć wniosek do właściwego organu w celu uzyskania zgody na zamknięcie składowiska lub jego wydzielonej części. Na koronie składowisk, w tym odpadów niebezpiecznych nie mogą być wykonywane przez okres 50 lat od dnia zamknięcia budynki, wykopy, instalacje naziemne i podziemne, z wyłączeniem instalacji związanych z funkcjonowaniem składowiska.

Aktualny wykaz funkcjonujących w województwie śląskim składowisk odpadów niebezpiecznych zawierających azbest przedstawiono w tab. 1.

Tabela 1. Istniejące składowiska odpadów zawierających azbest w województwie śląskim

Lp.	Nazwa i lokalizacja składowiska	Wolna pojemność składowiska	Całkowita pojemność składowiska	Uwagi
1.	Miejski Zakład Składowania Odpadów Sp. z o.o., ul. Grenadierów w Sosnowcu	-	-	Planowana data uruchomienia- I etap - sierpień 2014 r. Planowana pojemność I etap - 3 kwatery 5 400 m ³ , docelowo 14 kwater
2.	Miejskie Przedsiębiorstwo. Gospodarki Komunalnej w Świętochłowicach Sp. z o.o. ul. Wojska Polskiego	8 000 m ³	20 000 m ³	Planowany rok zamknięcia 2015
3.	CONFINCO-POLAND Sp. z o.o. ul. Dębiny 36, Jastrzębie Zdrój	3600 m ³	16 000 m ³	Planowany rok zamknięcia 2015
4.	Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, ul. Szybowa 44, Knurów	308 007 m ³	387 732 m ³	Planowany rok zamknięcia po 2018

Źródło: www.bazaazbestowa.pl, dnia 13.06.2014 r.

4. Ocena stanu aktualnego w zakresie azbestu

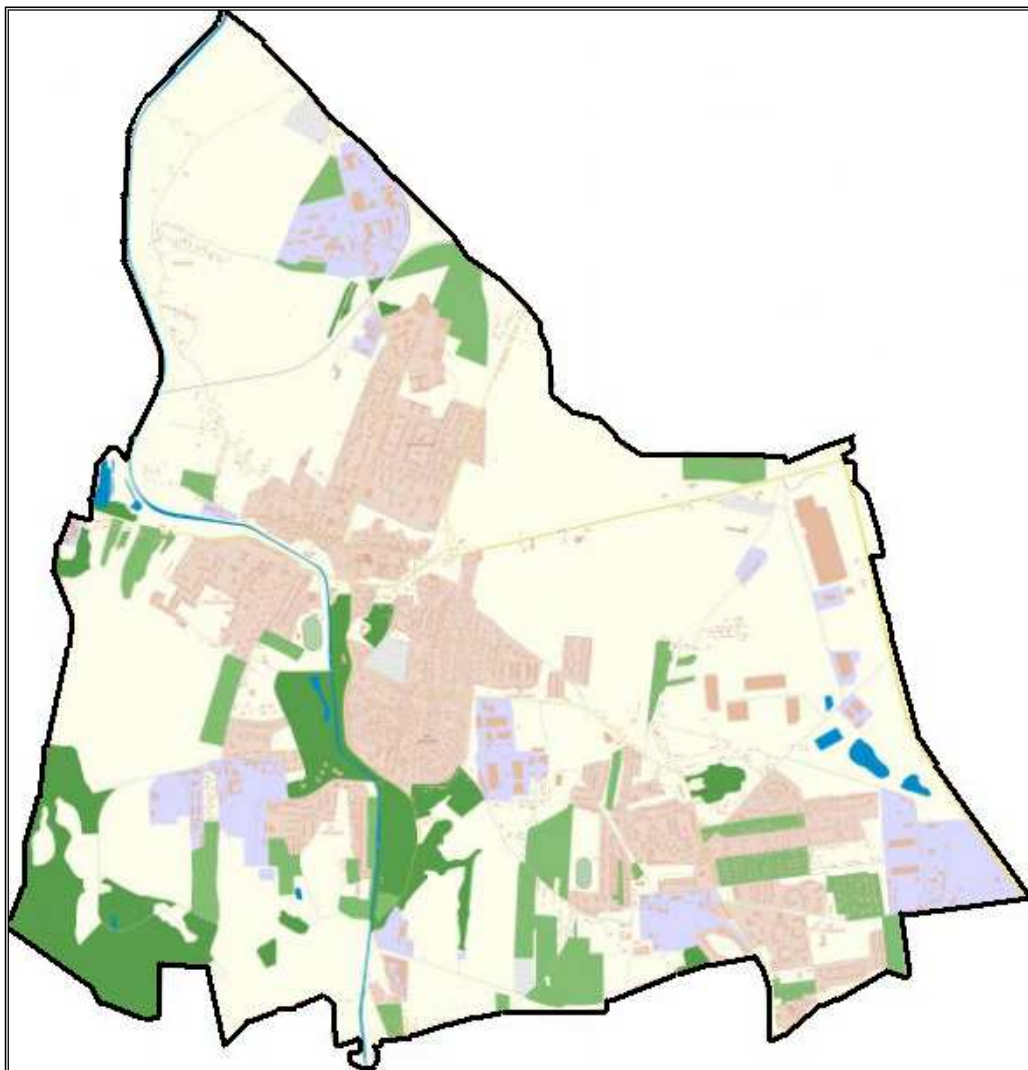
W trakcie przeprowadzenia oceny stanu aktualnego środowiska Miasta Czeladź w zakresie wyrobów zawierających azbest wzięto pod uwagę następujące elementy:

- ogólną charakterystykę Miasta Czeladź,
- informacje o programach, planach dotyczących usuwania azbestu na szczeblu krajowym, wojewódzkim i gminnym,
- wyniki pomiarów stężeń włókien azbestu,
- inwentaryzację wyrobów zawierających azbest,
- możliwe dofinansowanie do usuwania wyrobów zawierających azbest.

4.1. Ogólna charakterystyka Miasta Czeladź

Miasto Czeladź (rys. 1) leży w północno-wschodniej części województwa śląskiego, w powiecie będzińskim, w obszarze miast składających się na Górnośląski Okręg Przemysłowy (GOP). Jego centrum położone jest w dolinie Brynicy, pozostała część miasta znajduje się w obrębie Wyżu Czeladzi. Miasto sąsiaduje od północy i wschodu z Będzinem, od południowego wschodu z Sosnowcem, od południa z Katowicami, a od zachodu i północnego zachodu z Siemianowicami Śląskimi.

Rysunek 3. Mapa Miasta Czeladź

Źródło: <http://www.czeladz.pl/informator/mapa.php/>, dnia 13.06.2014 r.

Powierzchnia gminy wynosi 1638 ha, co stanowi 4,5% powierzchni powiatu. Liczba mieszkańców wynosi 32 940 (dane z GUS na dzień 31.12. 2013 r.).

W mieście nie zostały wydzielone dzielnice, natomiast wyróżnia się jednostki strukturalne tj. Stare Miasto, Nowe Miasto, Piaski, Zarzecze, Śródmieście oraz Wschodnia Strefa Ekonomiczna.

Formy ochrony przyrody występujące na terenie Miasta

Na terenie gminy Czeladź brak jest Obszarów Chronionego Krajobrazu oraz Obszarów ochronnych „Natura 2000”. Na obszarze Czeladzi nie występują także rezerwy przyrody.

Na terenie miasta możemy wyróżnić trzy główne jednostki: tereny mocno zurbanizowane (w centralnej części miasta, Piaski i część wschodnia zajęta pod wielkoobszarowe obiekty handlowo usługowe), otwarte tereny rolne (w północno-wschodniej części miasta, w części północnej - Madera, i w części zachodniej) oraz tereny zieleni wysokiej i niskiej zrekultywowanych hałd w południowozachodniej części miasta. Tereny zurbanizowane charakteryzują się występowaniem typowej roślinności przydomowych ogrodów, skwerów, zieleni urządzonej, ogrodów działkowych, żywopłotów itp. Tereny rolne mają charakter wielkoobszarowych gruntów rolnych z małą ilością zadrzewień śródpolnych i

miedz. Obecnie znaczna część gruntów rolnych jest odłogowana (np. tereny rolne w rejonie Madery) i zarasta głównie trzcinnikiem i nawłocią. W uprawie pozostają grunty położone na północ od ul. Będzińskiej oraz grunty położone przy granicy z Siemianowicami Śląskimi. Tereny położone w południowo-zachodniej części miasta stanowiły składowiska odpadów górniczych i elektrownianych. Obecnie są one zrekultywowane i choć w ewidencji gruntów nie zostały zaklasyfikowane jako lasy, to formalnie mają właśnie taki charakter. Drzewostan buduje głównie robinia akacjowa. Obrazu stanu środowiska przyrodniczego miasta dopełniają liczne parki położone w dolinie Brynicy. Przyroda gminy Czeladź nie przedstawia dużych walorów przyrodniczych. Na terenie gminy Czeladź nie występują obiekty przyrodnicze, chronione na mocy ustawy o ochronie przyrody bądź na podstawie uchwał Rady Miasta. Na obszarze Czeladzi występuje około 20 drzew posiadających wymiary kwalifikujące je jako pomniki przyrody. Należą do nich: klony, jawory, jesiony, brzozy, lipy, głogi, oraz miłorzęby, wiązy i winobluszcz, trzmielina pospolita, bez czarny (forma drzewiasta).

Na terenie gminy Czeladź wytypowano następujące obszary najcenniejsze przyrodniczo, postulowane do ochrony prawnej:

- Zespół przyrodniczo-krajobrazowy Wzgórze Borzecha wraz z kamieniołomem i wapiennikiem. Antropogeniczne zbiorowiska leśne z dominującym udziałem klonu, jesionolistnego jesionu wyniosłego, brzozy brodawkowatej i robinii akacjowej. Do najbardziej przyrodniczo interesujących fragmentów roślinności należą niewielkie powierzchniowo płyty ciepłolubnych i piaszczyskowych muraw. Spośród gatunków charakterystycznych występują tu: gęsiówka szorstkowłosa, bylica polna, dziewięciśń pospolity, chaber nadreński, wilczomlecz sosnka. Z płazów występują: ropucha szara, ropucha zielona oraz żaba trawna. Ptakiem gniazdującym w samym kamieniołomie jest białorzytka oraz dudek. Teren wzgórza jest w znacznym stopniu antropogenicznie przekształcony.
- Stawy przy ul. Staszica - tzw. Wylewy na granicy z Siemianowicami Śląskimi z dominującym szuwarem mózgowym oraz trawiastymi zbiorowiskami z dużym udziałem roślin ruderalnych takich jak bylica pospolita, słonecznik bulwiasty oraz nawłoc późna. Na brzegach występują płyty szuwaru pałkowego z patką szerokolistną i szuwaru właściwego z trzcina pospolita. Zbiorniki wodne wraz z otaczającymi zbiorowiskami łąkowymi i luźnymi zaroślami wierzbowymi stanowią miejsce występowania szeregu gatunków zwierząt związanych z tego typu siedliskami.
- Stawy przy ul. Wiejskiej. Zbiorniki wodne i otaczające je trzcinowisko jest jednym z niewielu miejsc w mieście zapewniającym warunki bytowania zwierzętom wodnym, wodnoblótnym i szuwarowym. Zarośla tworzone są głównie przez wierzby: białą, iwę, purpurową i pięciopręcikową z domieszką topoli osikowej i białej. Szuwary tworzą: trzcina pospolita, pałka szerokolistną i mózga trzcinowata. Na terenie oczka wodnego występują ważki, nartniki i pluskolce oraz kilka gatunków chrząszczy wodnych. Występujące ryby to: karaś zwyczajny i srebrzysty, płoc, lin i słonecznice. Na terenie zbiornika gniazdują łyski i krzyżówki, a także objęte ochroną prawną kokoszki wodne i perkozy.
- Skarpa dawnego kamieniołomu przy Urzędzie Miasta. Enklawa zieleni o znaczeniu lokalnym. Fragment ściany dawnego kamieniołomu. Urwiste, zacienione zbocze porasta nitrofilne zbiorowisko drzewiasto-zaroślowe z przewagą klonu pospolitego, jaworu, bzu czarnego i głogu. Występują tu drobne ssaki, a z bezkręgowców m. in. ślimaki zaroślowe, winniczki oraz biegacze i pomrowiki. Skarpa jest miejscem gniazdowania ptaków.

4.2. Informacje o programach, planach dotyczących usuwania azbestu na szczeblu krajowym i wojewódzkim

Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032

Najważniejszym dokumentem określającym organizację i przebieg wycofania azbestu z gospodarki jest „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”. Rada Ministrów podjęła uchwałę w sprawie ustanowienia tego wieloletniego programu w dniu 14 lipca 2009 r., a w dniu 15 marca 2010 r. Rada Ministrów podjęła uchwałę zmieniającą.

Głównymi celami „POKZA” są:

- usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,
- minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju,
- likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Cele Programu będą realizowane sukcesywnie aż do roku 2032, w którym zakładane jest oczyszczenie kraju z azbestu. Program tworzy nowe możliwości, m.in.:

- składowanie odpadów azbestowych na składowiskach podziemnych,
- wdrażanie nowych technologii umożliwiających unicestwienie włókien azbestu,
- pozostawianie w ziemi – w dopuszczonych prawem przypadkach – wyrobów azbestowych wycofanych z użytkowania.

Program grupuje zadania przewidziane do realizacji na poziomie centralnym, wojewódzkim i lokalnym, w pięciu blokach tematycznych:

- zadania legislacyjne;
- działania edukacyjno-informacyjne skierowane do dzieci i młodzieży, szkolenia pracowników administracji rządowej i samorządowej, opracowywanie materiałów szkoleniowych, promocja technologii unicestwiania włókien azbestowych, organizacja krajowych i międzynarodowych szkoleń, seminariów, konferencji kongresów i udział w nich;
- zadania w zakresie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych, z obiektów użyteczności publicznej, terenów byłych producentów wyrobów azbestowych, oczyszczania terenów nieruchomości, budowy składowisk oraz instalacji do unicestwiania włókien azbestowych;
- monitoring realizacji Programu przy pomocy elektronicznego systemu informacji przestrzennej;
- działania w zakresie ochrony zdrowia.

Zgodnie z omawianym Programem Miasto powinno zapewnić wywóz odpadów zawierających azbest na składowisko odpadów lub zapewnić ich dostarczenie do przewoźnego urządzenia do przetwarzania odpadów zawierających azbest. Koszt transportu i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest powinien zostać pokryty ze środków własnych Miasta, przy udziale środków właścicieli nieruchomości, dotacji i pożyczek funduszy ochrony środowiska lub innych źródeł dostępnych dla Miasta. Udział środków właścicieli nieruchomości powinien być niewielki, ze względu na fakt, iż koszt nowego pokrycia dachowego czy elewacyjnego nie może być pokryty w ramach wsparcia finansowego z krajowych lub z unijnych funduszy ochrony środowiska.

Wsparcie finansowe usuwania wyrobów zawierających azbest z dużych obiektów budowlanych powinno być koordynowane przez poszczególne jednostki samorządu terytorialnego, przy czym warunkowane jest to posiadaniem rzetelnie wykonanej inwentaryzacji oraz planu usuwania wyrobów zawierających azbest. Minister Gospodarki

planuje utrzymać w formie dotacji wsparcie finansowe opracowywania planów usuwania wyrobów zawierających azbest dla jednostek samorządu terytorialnego wszystkich szczebli w wysokości 10,0 mln zł w latach 2009-2015. Ich aktualizacja jest zadaniem jednostek samorządu terytorialnego.

Znacznego wzmocnienia wymaga monitoring realizacji Programu z wykorzystaniem narzędzi informatycznych. W ramach omawianego Programu kontynuowane będą prace aktualizacyjne bazy danych o wyrobach i odpadach zawierających azbest. Planowana jest modernizacja tej bazy w celu wdrożenia elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej do monitoringu usuwania wyrobów zawierających azbest (ESIP).

Zgodnie z Programem do zadań samorządu Miasta należy:

- gromadzenie przez burmistrza informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego www.bazaazbestowa.pl,
- przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, także w ramach planów gospodarki odpadami,
- organizowanie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm,
- organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w Programie,
- inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest,
- współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz opracowywania planów usuwania wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest,
- współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest,
- współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację Programu,
- współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

Krajowy Plan Gospodarki Odpadami

Główne cele krajowej gospodarki odpadami zostały określone w KPGO 2014 uchwalonym w 2010 roku przez Radę Ministrów. Zgodnie z tym dokumentem ogłoszonym w Monitorze Polskim z dnia 24 grudnia 2010 r. (M. P. z 2010 r. Nr 101, poz. 1183) dla odpadów zawierających azbest, w okresie od 2011 r. - 2022 r. zakłada się sukcesywne osiągnięcie celów określonych w przyjętym w dniu 15 marca 2010 r. przez Radę Ministrów „*Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032*”.

Osiągnięcie założonych celów w zakresie gospodarowania odpadami zawierającymi azbest wymaga realizacji następujących działań:

- monitoringu prawidłowego postępowania z odpadami zawierającymi azbest, szczególnie obejmującego indywidualnych posiadaczy i firm zajmujących się demontażem,
- modernizacji i/lub budowy składowisk odpadów azbestowych.

Program usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032

Program usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032” został przyjęty Uchwałą zarządu nr 1258/49/IV/2011 z dnia 19 maja 2011 roku w sprawie przyjęcia opracowania pn. „Program usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032”. Na podstawie art. 41, ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (tekst jednolity: Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590 z późn. zm.), w związku z „Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” przyjętym Uchwałą Rady Ministrów nr 122/2009 z dnia 14 lipca 2009 roku, w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pn. „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”.

W programie założono, że na terenie województwa śląskiego powinny być poddane unieszkodliwieniu następujące ilości wytworzonych odpadów zawierających azbest:

- w latach 2011 – 2012 około 10% odpadów,
- w latach 2013 – 2022 około 40 % odpadów,
- w latach 2023 – 2032 około 50 % odpadów.

Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami

Główne cele gospodarki odpadami dla województwa śląskiego zostały określone w Planie Gospodarki Odpadami dla województwa śląskiego 2014. Zgodnie z tym planem dla odpadów zawierających azbest przyjęto następujące cele:

- sukcesywne osiąganie celów określonych w przyjętym przez Radę Ministrów Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 oraz w przyjętym przez Zarząd Województwa Śląskiego Programie usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032;
- informowanie społeczeństwa o zagrożeniu zdrowia przy samodzielnym usuwaniu wyrobów zawierających azbest,
- zapewnienie dofinansowania usuwania wyrobów zawierających azbest przez fundusze ochrony środowiska,
- monitoring prawidłowego postępowania z odpadami zawierającymi azbest, szczególnie wśród indywidualnych posiadaczy i firm zajmujących się demontażem wyrobów budowlanych zawierających azbest,
- wspieranie inicjatyw zmierzających do usuwania wyrobów budowlanych zawierających azbest.

4.3. Ocena realizacji działań w zakresie odpadów zawierających azbest

Głównym założeniem jest oczyszczenie do 2032 r. terenu Miasta z azbestu i usunięcie wyrobów azbestowych. Do realizacji tego celu w przedmiotowym niezbędne są działania takie jak:

- wykonanie pełnej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest występujących na terenie Miasta,
- coroczna aktualizacja inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest,
- zapewnienie finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest ze środków krajowych i europejskich.

Z wyżej wymienionych założeń dotychczas na terenie Miasta Czeladź podjęto następujące działania:

- Miasto opracowywało „Program usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie Miasta Czeladź” (niniejsze opracowanie).
- W roku 2014 przeprowadzono inwentaryzację, która wykazała, że na obiektach znajduje się około 1403,788 Mg wyrobów azbestowych.

Dla zrealizowania głównego celu, jakim jest usunięcie wyrobów zawierających azbest do 2032 r. z terenu Miasta należy zintensyfikować działania w kierunku pozyskiwania środków na dalsze usuwanie tych wyrobów oraz rozszerzać działalność informacyjną na temat szkodliwości azbestu.

4.4. Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest

Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest jest podstawowym warunkiem do przeprowadzenia działań związanych z usuwaniem wyrobów azbestowych. Na terenie Miasta Czeladź została ona przeprowadzona w 2014 roku w oparciu o ankiety dotyczące oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów azbestowych oraz o informacje o wyrobach zawierających azbest.

Mieszkańcy oraz podmioty gospodarcze zobowiązani zostali do podania informacji dotyczących zastosowania azbestu na terenie posesji i zakładu tj.: miejsca występowania (ulicy i numeru domu), rodzaju wyrobu azbestowego oraz stanu i stopnia uszkodzenia wyrobów azbestowych. Inwentaryzacją objęte były domy zabudowy jednorodzinnej, wielorodzinnej (bloki), obiekty użyteczności publicznej, organizacje oraz podmioty gospodarcze.

Ankiety na podstawie, których zestawiono oraz określono ilości i stan wyrobów zawierających azbest wypełniane były przez wyspecjalizowanych ankierów z firmy IGO Sp. z o.o. Sp. k. w Katowicach, którzy zebrali te informacje od właścicieli bądź zarządców nieruchomości na terenie Czeladzi.

Zgodnie z obowiązującymi wytycznymi, w celu ustalenia ilości wyrobów zawierających azbest w jednostce wagowej, stosuje się wskaźnik przeliczeniowy, który wynosi 11 kg na każdy m² azbestu.

Jak wynika z inwentaryzacji prowadzonej w Czeladzi ilość wyrobów zawierających azbest wynosi **1403,788 Mg**. Największe nagromadzenie wyrobów zawierających azbest występuje na obiektach mieszkalnych zabudowy wielorodzinnej. Są to przede wszystkim elewacje budynków tj. płyty azbestowo-cementowe płaskie. Na terenach posesji mieszkańców znajduje się również azbest magazynowany w ilości 351 m², co stanowi około 3,861 Mg.

4.4.1. Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest w obiektach będących własnością osób fizycznych

W tab. 2 przedstawiono wyniki inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest przeprowadzonej w Czeladzi w 2014 r. dla zabudowy mieszkaniowej i budynków gospodarczych.

Tabela 2. Ilość wyrobów azbestowych w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej, wielorodzinnej i w budynkach gospodarczych

Czeladź	Ilość wyrobu [m ²]	Ilość wyrobu [Mg]	Azbest magazynowany [m ²]	Azbest magazynowany [Mg]	Nazwa i rodzaj wyrobu	Ogółem [m ²]	Ogółem [Mg]
Zabudowa jednorodzinna	2656	29,216	251	2,761	Płyta falista i płaska	2907	31,977
Zabudowa wielorodzinna	121294	1334,234	100	1,1	Płyta falista i płaska	121394	1335,334
Suma	123950	1363,45	351	3,861	-	124301	1367,311

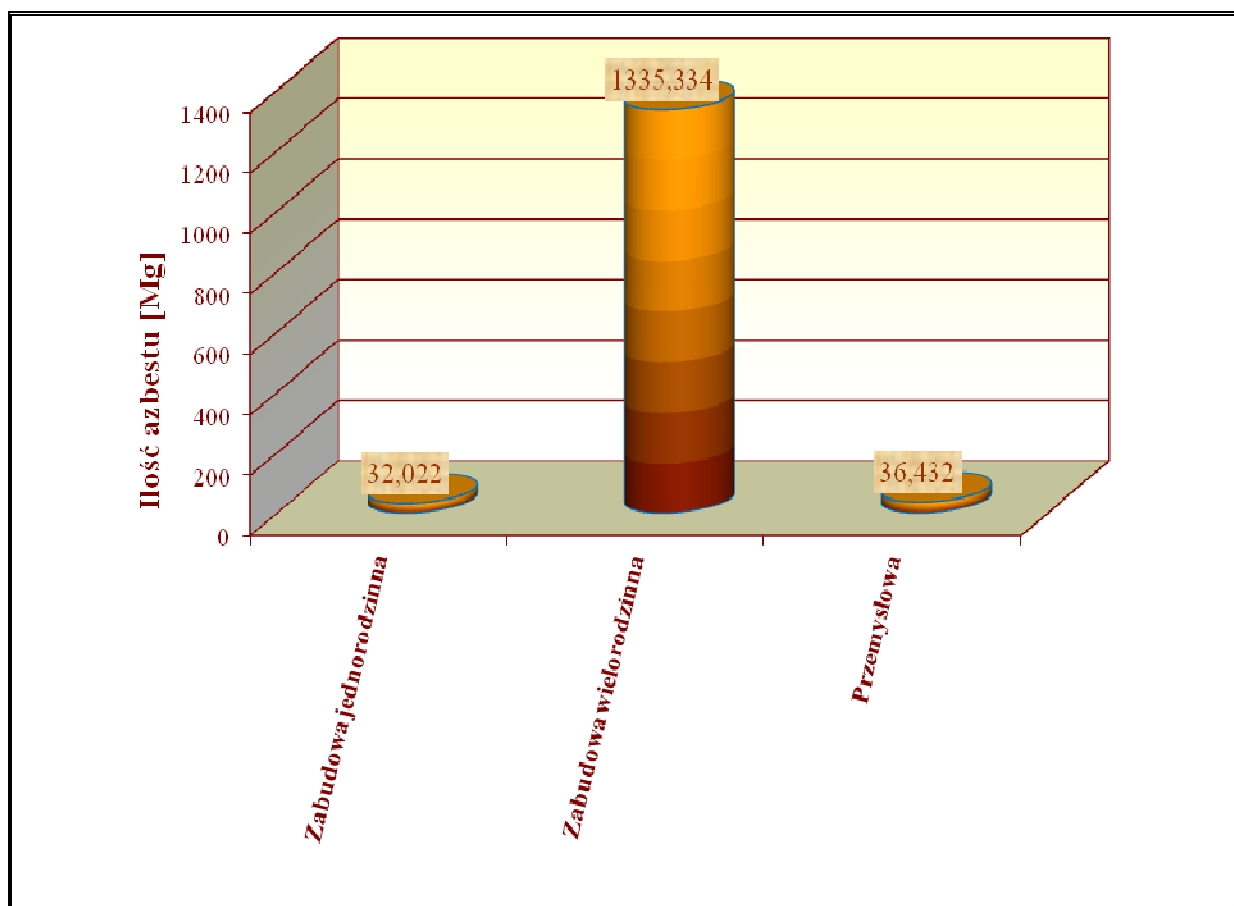
Źródło: Opracowanie własne na podstawie inwentaryzacji wyrobów azbestowych na terenie Miasta Czeladź

Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i wielorodzinna charakteryzuje się występowaniem azbestu w postaci pokrycia dachowego (płyty faliste – eternit i płyty płaskie – „karo”), a także elewacyjnych materiałów izolacyjnych. Dachy azbestowe spotyka się na budynkach mieszkalnych oraz na budynkach inwentarskich, natomiast elewacje wyłącznie na budynkach mieszkalnych.

Szczegółowe zestawienie zawierające obiekty na terenie, których znajdują się wyroby azbestowe zestawione zostały w zał. 1 do niniejszego opracowania.

Wykres graficzny przedstawiający ilości wyrobów zawierających azbest na terenie Miasta Czeladź przedstawiono poniżej na rys. 4.

Największy udział w ogólnej ilości wyrobów zawierających azbest występujących na terenie przedmiotowego Miasta występują w zabudowie wielorodzinnej (95,12%). Są to najczęściej elewacyjne materiały na budynkach. Zabudowa jednorodzinna ma zaledwie 2,28 % i w większości są to pokrycia dachowe na budynkach mieszkalnych i gospodarczych.

Rysunek 4. Ilości wyrobów azbestowych [Mg] na terenie Miasta Czeladź w zabudowie mieszkaniowej i budynkach gospodarczych

Źródło: Opracowanie własne

4.4.2. Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest w obiektach innych niż zabudowa mieszkaniowa

W tab. 3 przedstawiono wyniki inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest przeprowadzonej w Czeladzi dla obiektów innych niż zabudowa mieszkaniowa. Są to obiekty użyteczności publicznej, obiekty przemysłowe, a także innych jednostek organizacyjnych zlokalizowane na terenie przedmiotowej gminy, które posiadają wyroby azbestowe.

Tabela 3. Ilość wyrobów azbestowych na obiektach innych niż zabudowa mieszkaniowa

Lp.	Nazwa i adres obiektu	Ilość wyrobu [m ²]	Ilość wyrobu [Mg]	Nazwa i rodzaj wyrobu	Stopień pilności
1.	Pawilon handlowy, Ogrodowa 24	150	1,65	Płyta płaska	II
2.	Pawilon handlowy, Szpitalna 9	860	9,46	Płyta płaska	II
3.	Pawilon handlowy, Szpitalna 9a	545	5,995	Płyta płaska	II
4.	Pawilon handlowy, 35-lecia 1	115	1,265	Płyta płaska	II
5.	Pawilon handlowy, 35-lecia 1a	622	6,842	Płyta płaska	II
6.	Budynek przemysłowy, Przełajska 75a	80	0,88	Płyta falista	III
7.	Portiernia szpitala, Szpitalna 40	60	0,66	Płyta falista	II
8.	Budynek elektrowni, Dehnelów	800	8,8	Płyta falista	I
9.	Budynek koło cmentarza, Cmentarna	80	0,88	Płyta płaska karo	II
Suma		3312	36,43		

Źródło: Inwentaryzacja wyrobów azbestowych na terenie Miasta Czeladź

4.4.3. Ocena stanu technicznego i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

Stan techniczny wyrobów azbestowych znajdujących się w budownictwie mieszkaniowym i budynkach gospodarczych oszacowano na podstawie danych ankietowych wypełnianych przez ankieterów. Celem klasyfikacji przedmiotowych wyrobów do dalszego ich użytkowania było określenie „stopienia pilności działań naprawczych”. Przeprowadzona ocena obejmowała określenie:

- sposobu zastosowania azbestu,
- struktury powierzchni wyrobu z azbestem,
- możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem,
- miejsce usytuowania wyrobu w stosunku do pomieszczeń użytkowych,
- wykorzystanie miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej.

Na podstawie powyższych danych określono stopień pilności w zależności od stanu oraz zagrożenia, jakie może spowodować dany wyrób azbestowy. Sumaryczna liczb punktów określiła stopień pilności:

- **Stopień pilności I** – od 120 punktów – wymagane pilne usunięcie (wymiana na wyrób bezazbestowy) lub zabezpieczenie,
- **Stopień pilności II** – od 95 do 115 punktów – wymagana ponowna ocena do 1 roku,
- **Stopień pilności III** – do 90 punktów – wymagana ponowna ocena do 5 lat.

W tab. 4 zebrano i zestawiono stan wyrobów azbestowych w Mieście Czeladź z podziałem na stopień pilności podjęcia odpowiednich działań naprawczych.

Tabela 4. Stopień pilności podjęcia działań w stosunku do wyrobów azbestowych występujących na terenie zabudowy mieszkaniowej i budynków gospodarczych w Mieście Czeladź

Czeladź	Stopień pilności I		Stopień pilności II		Stopień pilności III	
	m ²	Mg	m ²	Mg	m ²	Mg
Zabudowa jednorodzinna	1 388	15,27	1 575	17,33	44	0,48
Zabudowa wielorodzinna	0	0	121294	1 334,23	0	0
Przemysłowa	800	8,8	2 432	26,75	80	0,88
Suma	2 188	24,07	125 301	1 378,31	124	1,36

Źródło: Opracowanie własne

Z powyższej tabeli wynika, że na terenie omawianego miasta znaczną część stanowią wyroby zaklasyfikowane do II stopnia działań naprawczych tj. 1 378,31 Mg, natomiast do I stopnia 24,07 Mg.

Przeprowadzona ocena stanu wyrobów zawierających azbest umożliwiła ustalenie kolejności podejmowanych działań naprawczych oraz prac związanych z wymianą, naprawą lub możliwością odłożenia powyższych działań w czasie.

Należy zaznaczyć, że nie wszyscy właściciele obiektów są zainteresowani wymianą pokryć dachowych wykonanych z płyt azbestowo-cementowych, gdyż związane jest to z dodatkowymi kosztami zakupu nowego pokrycia.

4.4.4. Oszacowanie kosztów usunięcia azbestu

Koszt usunięcia wyrobów azbestowych został oszacowany na podstawie informacji uzyskanych od firm zajmujących się demontażem, usuwaniem tych wyrobów i transportem do miejsca ich unieszkodliwiania.

Całkowity koszt usunięcia wyrobów azbestowych tj. demontażu, transportu i składowania przyjęto w granicach 40 zł/m² wyrobu azbestowego. Koszt ten zależy od kilku czynników tj. miejsca zabudowania wyrobów, wysokość obiektu oraz ilość demontowanych elementów.

Szacunkowe koszty usunięcia płyt azbestowo-cementowych **dla zabudowy mieszkaniowej i budynków gospodarczych** według stopnia pilności działań naprawczych wynoszą:

- Stopień I - wymiana lub naprawa wymagana bezzwłocznie:
2 188 m² * 40 zł/m² = 87 520,00 zł
VAT 8%   7 001,60 zł
Razem   **94 521,60 zł**

- Stopień II - ponowna ocena wymagana w czasie do 1 roku:
125 301 m² * 40 zł/m² = 5 012 040,00 zł
VAT 8%   400 963,20 zł
Razem   **5 413 003,20 zł**

- Stopień III - ponowna ocena wymagana do 5 lat:
124 m² * 40 zł/m² = 4 960,00 zł
VAT 8%   396,80 zł
Razem   **5 356,80 zł**

Całkowity koszt usunięcia wyrobów azbestowych będących **własnością osób fizycznych** szacuje się na:

124301 m² * 40 zł/m² = 4 972 040,00 zł
VAT 8%   397 763,20zł
Razem   **5 369 803,20 zł**

Szacunkowe koszty usunięcia płyt azbestowo-cementowych **z obiektów innych niż zabudowa mieszkaniowa** wynoszą:

3312 m² * 40 zł/m² = 132 480,00 zł
VAT 8%   10 598,40 zł
Razem   **143 078,40 zł**

5. Cele i zadania w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest

Nadrzędnym celem programu usuwania wyrobów zawierających azbest jest:

Usunięcie i unieszkodliwienie do 2032 r. wszystkich wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta Czeladź oraz minimalizacja szkodliwego oddziaływania azbestu na ludzi i środowisko

Osiągając powyższy cel wypełnione zostanie zobowiązanie, jakie Polska złożyła Unii Europejskiej, deklarując oczyszczenie terenu naszego kraju z wyrobów zawierających azbest do 2032 roku.

Dla realizacji założonego celu w latach 2014 - 2032 w niniejszym Programie ustalone zostały następujące działania:

- edukacja mieszkańców, a także pracowników Urzędu Miasta w zakresie szkodliwości azbestu, sposobów postępowania, bezpiecznego jego usuwania oraz unieszkodliwiania,
- działalność informacyjna – współpraca z lokalnymi mediami celem rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest,
- pozyskiwanie funduszy na realizację Programu,
- umieszczenie w „bazie azbestowej” danych dotyczących inwentaryzacji z terenu Miasta Czeladź oraz bieżąca jej aktualizacja,
- usuwanie wyrobów zawierających azbest z obiektów będących własnością osób fizycznych,
- dofinansowanie do odbioru odpadów azbestowych z nieruchomości osób fizycznych, wspólnot mieszkaniowych i innych oraz przekazanie do unieszkodliwiania poprzez składowanie odpadów zawierających azbest na składowiskach azbestowych,
- usuwanie wyrobów zawierających azbest z obiektów innych niż zabudowa mieszkaniowa,
- aktualizacja Programu usuwania wyrobów zawierających azbest,
- prowadzenie monitoringu realizacji Programu i okresowe raportowanie jego realizacji.

6. Finansowanie zadań związanych z usuwaniem i unieszkodliwianiem odpadów zawierających azbest

Do podstawowych źródeł finansowania działań w zakresie gospodarki odpadami zawierającymi azbest zalicza się:

- pożyczki, dotacje i dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów udzielane przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach,
- kredyty preferencyjne udzielane np. przez Bank Ochrony Środowiska S.A.,
- środki własne właścicieli obiektów objętych Programem (szczególnie osób prawnych).

Samorząd terytorialny zmierzający do sukcesywnego usuwania wyrobów azbestowych i likwidacji skutków jego szkodliwości może starać się o dofinansowanie powyższych działań z funduszy jednostek samorządowych, środków funduszy ekologicznych oraz ze środków funduszy Unii Europejskiej. Dlatego też istotną rolą samorządu jest pozyskanie funduszy na wsparcie realizacji Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta, w szczególności dla prywatnych właścicieli obiektów, dla których usunięcie wyrobów zawierających azbest niejednokrotnie przekracza możliwości finansowe.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej NFOŚiGW

Dofinansowanie ze środków finansowych NFOŚiGW przeznacza się na cele określone w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r., poz. 1232, t.j. z późn. zm.). Udzielane przez Narodowy Fundusz wsparcie finansowe, w formie pożyczek, kredytów lub dotacji, generalnie nie może przekraczać 80% kosztów realizacji przedsięwzięcia. Pożyczki mogą być częściowo umarzone, pod warunkiem terminowego wykonania zadań i osiągnięcia planowanych w nich efektów. Szczegółowe zasady udzielania i umarzania pożyczek, udzielania dotacji oraz dopłat do oprocentowania preferencyjnych kredytów i pożyczek są uchwalane corocznie przez Radę Nadzorczą Funduszu i wraz z listą priorytetowych programów NFOŚiGW w danym roku kalendarzowym zamieszczane są na stronie internetowej www.nfosigw.gov.pl. Obecna sytuacja prawna nie pozwala na finansowanie ze środków pochodzących z funduszy ochrony środowiska osób fizycznych.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej WFOŚiGW

W ramach zadań związanych z usuwaniem azbestu dofinansowywane są koszty demontażu i zabezpieczenia pokrycia dachowego lub innych wyrobów zawierających azbest, transport odpadu niebezpiecznego z miejsca rozbiórki do miejsca unieszkodliwienia, a także unieszkodliwienie odpadu niebezpiecznego na składowisku.

Dofinansowanie przeznaczone jest na usuwanie odpadów zawierających azbest z budynków stanowiących własność jednostek samorządu terytorialnego, osób prywatnych, kościołów i związków wyznaniowych, wspólnot mieszkaniowych oraz jednostek sektora finansów publicznych, będących gminnymi lub powiatowymi osobami prawnymi.

Dofinansowanie skierowane jest do jednostek samorządu terytorialnego, na terenie których przeprowadzono inwentaryzację wyrobów zawierających azbest i dla których przyjęte zostały uchwałami odpowiednich organów gminne programy usuwania azbestu.

Bank Ochrony Środowiska S.A.

Bank ten udziela dofinansowania w formie kredytu na realizację zadań związanych z usuwaniem azbestu. Przedmiotem kredytowania jest m.in.:

- usuwanie wyrobów zawierających azbest,
- wymiana powierzchni dachowych azbestowych lub elewacyjnych płyt azbestowych,
- demontaż, transport i unieszkodliwianie wyrobów azbestowych.

Kredyt przeznaczony jest dla wszystkich ubiegających się.

7. Harmonogram realizacji Programu

Wyznaczone zadania w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest należy prowadzić według harmonogramu, przedstawionego w tab. 5. W harmonogramie tym uwzględniono rodzaj poszczególnych zadań i okres ich realizacji, a także szacunkowe koszty realizacji zadań.

Tabela 5. Harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji programu

Lp.	Nazwa zadania	Okres realizacji	Szacunkowe koszty [PLN]	Jednostki realizujące	Źródła finansowania
1.	Aktualizacja programu usuwania wyrobów zawierających azbest wraz z inwentaryzacją	2014-2032	15 000 [za jedną aktualizację]	UM Czeladź	WFOŚiGW Ministerstwo Gospodarki Budżet Gminy
2.	Aktualizacja bazy azbestowej o dane dotyczące usuwania wyrobów zawierających azbest	2014-2032	koszty administracyjne	UM Czeladź	Budżet Gminy
3.	Działalność informacyjna i edukacyjna skierowana do mieszkańców w zakresie bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest, współpraca z lokalnymi mediami.	2014-2032	b.d.	UM Czeladź	Budżet Gminy
4.	Pozyskiwanie funduszy na realizację Programu usuwania azbestu z terenu Miasta Czeladź	2014-2032	koszty administracyjne	UM Czeladź	NFOŚiGW WFOŚiGW Ministerstwo Gospodarki BOŚ Inne fundusze
5.	Usuwanie wyrobów zawierających azbest z obiektów będących własnością osób fizycznych	2014-2032	5 369 803,20	Właściciel nieruchomości	Środki własne, dofinansowanie uzyskane przez Gminę

8. Sposób monitoringu programu

Istotnym elementem zarządzania Programem jest monitorowanie realizacji zadań w nim wyznaczonych, bieżące gromadzenie i analizowanie informacji dotyczących ilości i miejsc, z których usunięto wyroby zawierające azbest. Przewidywane zadania związane z monitorowaniem realizacji „Programu” to:

- gromadzenie i aktualizacja danych liczbowych o ilości i rozmieszczeniu wyrobów zawierających azbest,
- kontrola wykorzystania środków finansowych.

Ocena wdrażania Programu powinna być wykonywana przy uwzględnieniu zaproponowanych w tabeli nr 6 wskaźników monitorowania.

Tabela 6. Wskaźniki monitoringu Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta Czeladź

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Stan na 2014 r.
1.	Ilość nieruchomości, budynków, budowli, obiektów, urządzeń i instalacji z wyrobami azbestowymi	szt.	144
2.	Ilość wyrobów azbestowych znajdujących się w nieruchomościach, budynkach, budowlach, obiektach, urządzeniach i instalacjach	Mg	1403,788
3.	Ilość wytworzonych odpadów azbestowych poprzez usunięcie wyrobów zawierających azbest	Mg	0
4.	Ilość odpadów azbestowych przekazanych na składowiska	Mg	0
5.	Procentowa ilość usuniętych odpadów zawierających azbest w stosunku do ilości zinwentaryzowanej	%	0
6.	Nakłady poniesione na usunięcie odpadów zawierających azbest	zł/rok	b.d.
7.	Ilość pracowników Urzędu Gminy przeszkolonych z zagadnień dotyczących azbestu	szt.	b.d.

Źródło: opracowanie własne

9. Podsumowanie

Niebezpieczeństwo emisji włókien azbestu do środowiska pojawia się dopiero na skutek nieprawidłowego użytkowania wyrobów azbestowych, natomiast nie jest szkodliwa sama obecność tych wyrobów w nieruchomościach, budynkach, budowlach, obiektach, urządzeniach i instalacjach.

Celem Programu jest usunięcie i unieszkodliwienie do 2032 r. wszystkich wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta Czeladź oraz minimalizacja szkodliwego oddziaływania azbestu na ludzi i środowisko.

Dla realizacji założonego celu w latach 2014 - 2032 w niniejszym Programie ustalone zostały następujące działania:

- edukacja mieszkańców, a także pracowników Urzędu Miasta w zakresie szkodliwości azbestu, sposobów postępowania, bezpiecznego jego usuwania oraz unieszkodliwiania,
- działalność informacyjna – współpraca z lokalnymi mediami celem rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest,
- pozyskiwanie funduszy na realizację Programu,
- umieszczenie w „bazie azbestowej” danych dotyczących inwentaryzacji z terenu Miasta Czeladź oraz bieżąca jej aktualizacja,
- usuwanie wyrobów zawierających azbest z obiektów będących własnością osób fizycznych,
- dofinansowanie do odbioru odpadów azbestowych z nieruchomości osób fizycznych, wspólnot mieszkaniowych i innych oraz przekazanie do unieszkodliwiania poprzez składowanie odpadów zawierających azbest na składowiskach azbestowych,
- usuwanie wyrobów zawierających azbest z obiektów innych niż zabudowa mieszkaniowa,
- aktualizacja Programu usuwania wyrobów zawierających azbest,
- prowadzenie monitoringu realizacji Programu i okresowe raportowanie jego realizacji.

Wdrożenie do praktyki gospodarczej założeń „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta Czeladź” stwarza szanse prawidłowego postępowania z odpadami zawierającymi azbest dlatego, że program ten zakłada dofinansowanie do usuwania wyrobów azbestowych oraz zaangażowanie w proces jego realizacji samorządów

lokalnych ze wskazaniem jednoznacznej odpowiedzialności za poszczególne zadania w programie.

Istotne jest zastosowanie się właścicieli, zarządców i użytkowników nieruchomości do obowiązku informowania o miejscu lokalizacji wyrobów, a także prowadzenia okresowych kontroli i oceny stanu technicznego wyrobów azbestowych oraz przekazywania powyższych danych właściwym jednostkom. Umożliwi to skuteczne podjęcie działań przez jednostki samorządowe mających na celu pomoc właścicielom, zarządcom i użytkownikom nieruchomości w usuwaniu i unieszkodliwianiu azbestu.

Ponadto upowszechnienie niniejszego programu będzie skutkowało podnoszeniem świadomości ekologicznej społeczności lokalnej w zakresie zagrożeń związanych z eksploatacją i usuwaniem azbestu.

10. Literatura

1. Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032, Warszawa, 2010 r.
2. Krajowy plan gospodarki odpadami 2014, Warszawa, 2010 r.
3. Plan Gospodarki Odpadami dla województwa śląskiego 2014, Katowice 2014 r.
4. Program usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032,
5. Ministerstwo Gospodarki, Poradnik dla użytkowników wyrobów azbestowych, Warszawa, 2008 r.
6. www.mg.gov.pl
7. N. Szeszenia-Dąbrowska, W. Sobala: Zanieczyszczenie środowiska azbestem - Skutki zdrowotne. Raport z badań. Instytut Medycyny Pracy im. prof. J. Nofera, Łódź 2010 r.
8. Bank Danych Lokalnych, GUS
9. www.bazaazbestowa.pl

11. Załączniki

Załącznik 1 - Inwentaryzacja wyrobów azbestowych z terenu Miasta Czelandź

Załącznik 2 - Wykaz obowiązujących aktów prawnych dotyczących azbestu wg „POKA”

Załącznik 1

PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU MIASTA CZELADŹ NA LATA 2014-2032

Lp.	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest (adres)	Nazwa wyrobu zawierającego azbest	Ilość m ²	Ilość Mg	Stopień pilności
<i>Spółdzielnia Mieszkaniowa "Saturn" ul. Dehnelów 38</i>					
1.	Nowopogońska 222	płyty azbestowo-cementowe faliste	210	2,31	II
2.	Nowopogońska 224	płyty azbestowo-cementowe faliste	423	4,653	II
3.	Zwycięstwa 1	płyty azbestowo-cementowe faliste	210	2,31	II
4.	Zwycięstwa 3	płyty azbestowo-cementowe faliste	650	7,15	II
5.	Krzywa 1	płyty azbestowo-cementowe faliste	415	4,565	II
6.	Krzywa 2	płyty azbestowo-cementowe faliste	423	4,653	II
7.	Krzywa 3	płyty azbestowo-cementowe faliste	210	2,31	II
8.	Krzywa 4	płyty azbestowo-cementowe faliste	415	4,565	II
9.	Krzywa 5	płyty azbestowo-cementowe faliste	415	4,565	II
10.	Warszawska 1	płyty azbestowo-cementowe faliste	415	4,565	II
11.	Warszawska 3	płyty azbestowo-cementowe faliste	423	4,653	II
12.	Warszawska 4	płyty azbestowo-cementowe faliste	415	4,565	II
13.	Warszawska 5	płyty azbestowo-cementowe faliste	415	4,565	II
14.	Warszawska 7	płyty azbestowo-cementowe faliste	423	4,653	II
15.	Krakowska 3a,b,c	płyty azbestowo-cementowe płaskie	1870	20,57	II
16.	Krakowska 6a,b,c,d	płyty azbestowo-cementowe płaskie	2074	22,814	II
17.	Dehnelów 24	płyty azbestowo-cementowe płaskie	272	2,992	II
18.	Legionów 18a	płyty azbestowo-cementowe płaskie	270	2,97	II
19.	Legionów 22a	płyty azbestowo-cementowe płaskie	270	2,97	II
20.	Legionów 26a	płyty azbestowo-cementowe płaskie	270	2,97	II
21.	Legionów 30a	płyty azbestowo-cementowe płaskie	270	2,97	II
22.	Legionów 34a	płyty azbestowo-cementowe płaskie	270	2,97	II
<i>Czeladzkie Towarzystwo Budownictwa Społecznego ul. Wojkowska 2</i>					
23.	Warszawska 6	płyty azbestowo-cementowe faliste	420	4,62	II
<i>Zakład Budynków Komunalnych ul. Wojkowska 2</i>					
24.	Orla Białego 2	płyty azbestowo-cementowe faliste	70	0,77	II
<i>Czeladzka Spółdzielnia Mieszkaniowa ul. Kombatantów 4</i>					
25.	Szpitalna 13a,b	płyty azbestowo-cementowe płaskie	760	8,36	II
26.	Szpitalna 15a,b	płyty azbestowo-cementowe płaskie	760	8,36	II
27.	Szpitalna 17a,b	płyty azbestowo-cementowe płaskie	760	8,36	II
28.	Szpitalna 21	płyty azbestowo-cementowe płaskie	1900	20,9	II

PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU MIASTA CZELADŹ NA LATA 2014-2032

Lp.	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest (adres)	Nazwa wyrobu zawierającego azbest	Ilość m ²	Ilość Mg	Stopień pilności
29.	Szpitalna 23	plyty azbestowo-cementowe płaskie	2980	32,78	II
30.	Szpitalna 27a,b	plyty azbestowo-cementowe płaskie	760	8,36	II
31.	Szpitalna 29a,b	plyty azbestowo-cementowe płaskie	793	8,723	II
32.	Szpitalna 31a,b	plyty azbestowo-cementowe płaskie	793	8,723	II
33.	Szpitalna 33a,b	plyty azbestowo-cementowe płaskie	760	8,36	II
34.	Szpitalna 35a,b	plyty azbestowo-cementowe płaskie	793	8,723	II
35.	Ogrodowa 4	plyty azbestowo-cementowe płaskie	1946	21,406	II
36.	Ogrodowa 6	plyty azbestowo-cementowe płaskie	1900	20,9	II
37.	Ogrodowa 8	plyty azbestowo-cementowe płaskie	3010	33,11	II
38.	Ogrodowa 10a,b	plyty azbestowo-cementowe płaskie	623	6,853	II
39.	Ogrodowa 14a,b	plyty azbestowo-cementowe płaskie	793	8,723	II
40.	Ogrodowa 16a,b	plyty azbestowo-cementowe płaskie	793	8,723	II
41.	Ogrodowa 18a,b	plyty azbestowo-cementowe płaskie	760	8,36	II
42.	Ogrodowa 20	plyty azbestowo-cementowe płaskie	1900	20,9	II
43.	Ogrodowa 22	plyty azbestowo-cementowe płaskie	2980	32,78	II
44.	Ogrodowa 24	plyty azbestowo-cementowe płaskie	150	1,65	II
45.	Szpitalna 9	plyty azbestowo-cementowe płaskie	860	9,46	II
46.	Szpitalna 9a	plyty azbestowo-cementowe płaskie	545	5,995	II
47.	35-Lecia 1	plyty azbestowo-cementowe płaskie	115	1,265	II
48.	35-Lecia 1a	plyty azbestowo-cementowe płaskie	622	6,842	II
49.	35-Lecia 3a,b	plyty azbestowo-cementowe płaskie	780	8,58	II
50.	35-Lecia 5a,b	plyty azbestowo-cementowe płaskie	780	8,58	II
51.	35-Lecia 7a,b	plyty azbestowo-cementowe płaskie	1425	15,675	II
52.	35-Lecia 11a,b,c,d	plyty azbestowo-cementowe płaskie	1800	19,8	II
53.	35-Lecia 2a,b,c	plyty azbestowo-cementowe płaskie	1425	15,675	II
54.	35-Lecia 4a,b,c	plyty azbestowo-cementowe płaskie	1010	11,11	II
55.	35-Lecia 10a,b	plyty azbestowo-cementowe płaskie	780	8,58	II
56.	35-Lecia 12a,b	plyty azbestowo-cementowe płaskie	780	8,58	II
57.	35-Lecia 14a,b,c,d	plyty azbestowo-cementowe płaskie	1220	13,42	II
58.	35-Lecia 16a,b	plyty azbestowo-cementowe płaskie	930	10,23	II
59.	35-Lecia 18a,b	plyty azbestowo-cementowe płaskie	930	10,23	II

PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU MIASTA CZELADŹ NA LATA 2014-2032

Lp.	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest (adres)	Nazwa wyrobu zawierającego azbest	Ilość m ²	Ilość Mg	Stopień pilności
60.	35-Lecia 20a,b,c	plyty azbestowo-cementowe płaskie	1010	11,11	II
61.	35-Lecia 22a,b,c,d	plyty azbestowo-cementowe płaskie	1859	20,449	II
62.	35-Lecia 24a,b	plyty azbestowo-cementowe płaskie	785	8,635	II
63.	Składkowskiego 2a,b	plyty azbestowo-cementowe płaskie	1060	11,66	II
64.	Składkowskiego 4a,b,c	plyty azbestowo-cementowe płaskie	1380	15,18	II
65.	Składkowskiego 6a,b,c	plyty azbestowo-cementowe płaskie	1380	15,18	II
66.	Składkowskiego 8a,b	plyty azbestowo-cementowe płaskie	1095	12,045	II
67.	Składkowskiego 10a,b,c	plyty azbestowo-cementowe płaskie	1206	13,266	II
68.	Składkowskiego 12a,b	plyty azbestowo-cementowe płaskie	1060	11,66	II
69.	Składkowskiego 14a,b,c,d	plyty azbestowo-cementowe płaskie	1709	18,799	II
70.	Składkowskiego 16a,b,c,d	plyty azbestowo-cementowe płaskie	1750	19,25	II
71.	Składkowskiego 18a,b,c	plyty azbestowo-cementowe płaskie	1206	13,266	II
72.	Składkowskiego 20a,b	plyty azbestowo-cementowe płaskie	1060	11,66	II
73.	Składkowskiego 22a,b,c,d	plyty azbestowo-cementowe płaskie	1709	18,799	II
74.	Składkowskiego 24a,b,c,d	plyty azbestowo-cementowe płaskie	1750	19,25	II
75.	Składkowskiego 26a,b,c,d	plyty azbestowo-cementowe płaskie	1226	13,486	II
76.	Składkowskiego 1a,b	plyty azbestowo-cementowe płaskie	937	10,307	II
77.	Składkowskiego 3a,b,c	plyty azbestowo-cementowe płaskie	1425	15,675	II
78.	Składkowskiego 5a,b,c	plyty azbestowo-cementowe płaskie	1198	13,178	II
79.	Składkowskiego 7a,b	plyty azbestowo-cementowe płaskie	937	10,307	II
80.	Składkowskiego 11a,b,c	plyty azbestowo-cementowe płaskie	1425	15,675	II
81.	Składkowskiego 13a,b,c	plyty azbestowo-cementowe płaskie	1198	13,178	II
82.	Składkowskiego 15a,b,c	plyty azbestowo-cementowe płaskie	1206	13,266	II
83.	Składkowskiego 17a,b,c	plyty azbestowo-cementowe płaskie	1198	13,178	II
84.	Składkowskiego 9a,b	plyty azbestowo-cementowe płaskie	937	10,307	II
85.	Kombatantów 4	plyty azbestowo-cementowe płaskie	1284	14,124	II
86.	Dziekana 1a,b,c,d,e,f,g,h,i	plyty azbestowo-cementowe płaskie	4630	50,93	II
87.	Dziekana 2a,b,c,d,e,f,g,h,i,j,k	plyty azbestowo-cementowe płaskie	4821	53,031	II
88.	Dziekana 3a,b,c,d,e,f,g	plyty azbestowo-cementowe płaskie	2764	30,404	II
89.	Dziekana 4a,b,c,d,e,f,g	plyty azbestowo-cementowe płaskie	2754	30,294	II
90.	Dziekana 5a,b,c,d,e,f,g	plyty azbestowo-cementowe płaskie	2883	31,713	II

PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU MIASTA CZELADŹ NA LATA 2014-2032

Lp.	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest (adres)	Nazwa wyrobu zawierającego azbest	Ilość m ²	Ilość Mg	Stopień pilności
91.	Dziekana 6a,b,c,d,e,f,g,h,i	plyty azbestowo-cementowe płaskie	3922	43,142	II
92.	Dziekana 7a,b,c,d,e,f,g	plyty azbestowo-cementowe płaskie	2764	30,404	II
93.	Dziekana 8a,b,c,d,e,f	plyty azbestowo-cementowe płaskie	2751	30,261	II
94.	Dziekana 9a,b,c,d,e,f,g	plyty azbestowo-cementowe płaskie	3351	36,861	II
95.	Dziekana 10a,b,c,d,e,f,g	plyty azbestowo-cementowe płaskie	2986	32,846	II
96.	Dziekana 11a,b,c,d,e,f	plyty azbestowo-cementowe płaskie	2815	30,965	II
97.	Dziekana 12a,b,c,d,e	plyty azbestowo-cementowe płaskie	2133	23,463	II
98.	W. Pola 2a,b	plyty azbestowo-cementowe płaskie	9	0,099	II
99.	W. Pola 4a,b,c	plyty azbestowo-cementowe płaskie	13	0,143	II
100.	W. Pola 6a,b,c,d,e	plyty azbestowo-cementowe płaskie	22	0,242	II
101.	W. Pola 8a,b,c,d,e	plyty azbestowo-cementowe płaskie	22	0,242	II
102.	W. Pola 10a,b,c	plyty azbestowo-cementowe płaskie	13	0,143	II
103.	W. Pola 12a,b	plyty azbestowo-cementowe płaskie	9	0,099	II
Zabudowa jednorodzinna					
104.	Przełajska 75 a	plyty azbestowo-cementowe faliste	80	0,88	III
105.	Przełajska 56	plyty azbestowo-cementowe faliste	20	0,22	II
106.	Przełajska 194	plyty azbestowo-cementowe faliste	150	1,65	II
107.	Niwa 11	plyty azbestowo-cementowe faliste	100	1,1	I
108.	Nadrzeczna 7	plyty azbestowo-cementowe faliste	100	1,1	I
109.	Szpitalna 40	plyty azbestowo-cementowe faliste	60	0,66	II
110.	Szpitalna 67	plyty azbestowo-cementowe faliste	120	1,32	II
111.	Szpitalna 51	plyty azbestowo-cementowe faliste	60	0,66	I
112.	Szpitalna 71	plyty azbestowo-cementowe faliste	80	0,88	II
113.	Pieńkowskiego 21	plyty azbestowo-cementowe faliste	70	0,77	II
114.	Rolnicza 7	plyty azbestowo-cementowe faliste	13	0,143	II
115.	Dehnelów 22	plyty azbestowo-cementowe faliste	100	1,1	I
116.	Dehnelów obok Elektrowni	plyty azbestowo-cementowe faliste	800	8,8	I
117.	Astrów 5	plyty azbestowo-cementowe faliste	40	0,44	III
118.	Polna 7	plyty azbestowo-cementowe płaskie	120	1,32	I
119.	Cmentarna	plyty azbestowo-cementowe płaskie	80	0,88	II
120.	Chopina 9	plyty azbestowo-cementowe faliste	4	0,044	II

PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU MIASTA CZELADŹ NA LATA 2014-2032

Lp.	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest (adres)	Nazwa wyrobu zawierającego azbest	Ilość m ²	Ilość Mg	Stopień pilności
121.	Tulipanów 1/2	płyty azbestowo-cementowe faliste	102	1,122	II
122.	Prosta 25	płyty azbestowo-cementowe płaskie	100	1,1	I
123.	Piaskowa 98	płyty azbestowo-cementowe płaskie	150	1,65	II
124.	Piaskowa 55	płyty azbestowo-cementowe płaskie	100	1,1	II
125.	Piaskowa 23	płyty azbestowo-cementowe faliste	50	0,55	II
126.	Słowackiego 8	płyty azbestowo-cementowe faliste	2	0,022	I
127.	Francuska 1	płyty azbestowo-cementowe faliste	120	1,32	I
128.	Legionów 131	płyty azbestowo-cementowe faliste	153	1,683	I
129.	Sikorskiego 12/3	płyty azbestowo-cementowe faliste	50	0,55	II
130.	Pusta 9	płyty azbestowo-cementowe faliste	170	1,87	II
131.	Pusta 6	płyty azbestowo-cementowe faliste	180	1,98	I
132.	Pusta 14a	płyty azbestowo-cementowe faliste	40	0,44	II
133.	Pusta 16	płyty azbestowo-cementowe faliste	52	0,572	II
134.	Pusta 5	płyty azbestowo-cementowe faliste	180	1,98	I
135.	3 Szyb 1/1, 1/2, 1/3, 1/4	płyty azbestowo-cementowe faliste	500	5,5	II
136.	Staropogońska 37	płyty azbestowo-cementowe faliste	100	1,1	II
137.	Kilińskiego 35	płyty azbestowo-cementowe faliste	30	0,33	I
138.	3 szyb 58	płyty azbestowo-cementowe faliste	20	0,22	I
139.	Kosmonautów 4	płyty azbestowo-cementowe faliste	300	3,3	II
140.	Kosmonautów 19	płyty azbestowo-cementowe faliste	80	0,88	I
141.	Pułaskiego	płyty azbestowo-cementowe faliste	3	0,033	I
142.	Pułaskiego	płyty azbestowo-cementowe faliste	4	0,044	II
143.	Ogrodowa 37	płyty azbestowo-cementowe faliste	40	0,44	I
144.	Harcerska	płyty azbestowo-cementowe faliste	4	0,044	III

Załącznik 2

Ustawy:

1. Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94, t.j. z późn. zm.).
2. Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20, t.j. z późn. zm.).
3. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2013 r., poz. 1409, t.j.).
4. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r. poz. 1232, t.j. z późn. zm.).
5. Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013 r. poz. 12, z późn. zm.).
6. Ustawa z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (Dz. U. z 2011 r. nr 63 poz. 322).
7. Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o przewozie towarów niebezpiecznych (Dz. U. z 2011 r. Nr 227, poz. 1367).
8. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz. U. z 2013 r., poz. 1155, t.j.).

Rozporządzenia:

- 1) Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 4 sierpnia 2004 r. w sprawie okresowych badań lekarskich pracowników zatrudnionych w zakładach, które stosowały azbest w produkcji (Dz. U. Nr 183, poz. 1896).
- 2) Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 9 sierpnia 2004 r. w sprawie leczenia uzdrowiskowego osób zatrudnionych przy produkcji wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 185, poz. 1920, z późn. zm.).
- 3) Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 10 stycznia 2005 r. w sprawie wzoru książeczki badań profilaktycznych dla osoby, która była lub jest zatrudniona w warunkach narażenia zawodowego w zakładach stosujących azbest w procesach technologicznych, sposobu jej wypełnienia i aktualizacji (Dz. U. Nr 13, poz. 109).
- 4) Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 2 lutego 2011 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. 2011 r., Nr 33, poz. 166).
- 5) Rozporządzenie Ministra Pracy Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 217, poz. 1833, z późn. zm.).
- 6) Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny (Dz. U. Nr 191, poz. 1595).
- 7) Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. 2011 r., Nr 8, poz. 31).
- 8) Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649, z późn. zm.).
- 9) Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. Nr 216, poz. 1824).

- 10) Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206).
- 11) Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2010 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. U. Nr 249, poz. 1673).
- 12) Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 lipca 2002 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz. U. Nr 122, poz. 1055).
- 13) Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009 r. w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. Nr 124, poz. 1033).
- 14) Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie składowisk odpadów (Dz. U. z 2013 r., poz. 523).
- 15) Oświadczenie Rządowe z dnia 28 maja 2013 r. w sprawie wejścia w życie zmian do załączników A i B do Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR), sporządzonej w Genewie dnia 30 września 1957 r. (Dz. U. z 2013 r., poz. 815).
- 16) Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 26 czerwca 2002 r. w sprawie dziennika budowy, montażu i rozbiórki, tablicy informacyjnej oraz ogłoszenia zawierającego dane dotyczące bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 108, poz. 953, z późn. zm.).
- 17) Rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 15 lutego 2012 r. w sprawie świadectwa dopuszczenia pojazdu ADR (Dz. U. z 2012 r., poz. 192, z późn. zm.).
- 18) Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 120, poz. 1126).
- 19) Rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 29 maja 2012 r. w sprawie prowadzenia kursów z zakresu przewozu towarów niebezpiecznych (Dz. U. z 2012 r., poz. 619).

Powyższe ustawy, rozporządzenia i Program dostępne są na stronach internetowych odpowiednich ministerstw oraz na stronie www.isap.sejm.gov.pl

Dyrektywy i decyzje

Poniższe dyrektywy i decyzje dostępne są na stronie <http://eur-lex.europa.eu/pl/index.html>

1. Dyrektywa Rady 67/548/EWG z dnia 27 czerwca 1967 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do klasyfikacji, pakowania i etykietowania substancji niebezpiecznych (Dz. Urz. WE L 196 z 16.08.1967, str. 1; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 1, str. 27).
2. Dyrektywa Rady 76/769/EWG z dnia 27 lipca 1976 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (Dz. Urz. WE L 262 z 27.09.1976, str. 201, z późn. zm.; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 3, str. 317).
Zmieniające dyrektywę Rady 76/769:

- *Dyrektywa Komisji 1999/77/WE z dnia 26 lipca 1999 r. dostosowująca po raz szósty do postępu technicznego załącznik I do dyrektywy Rady 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu o stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (azbest) (Dz. Urz. WE L 207 z 6.08.1999, s. 18, Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 24, str. 193).*
  - *Dyrektywa Rady 83/478/EWG z dnia 19 września 1983 r. zmieniająca po raz piąty dyrektywę 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (azbest) (Dz. Urz. WE L 263 z 24.09.1983, str. 33; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 7, str. 118).*
  - *Dyrektywa Rady 85/610/EWG z dnia 20 grudnia 1985 r. zmieniająca po raz siódmy (azbest) dyrektywę 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (Dz. Urz. WE L 375 z 31.12.1985, str. 1; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 8, str. 86).*
  - *Dyrektywa Komisji 91/659/EWG z dnia 3 grudnia 1991 r. dostosowująca do postępu załącznik I do dyrektywy Rady 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (azbest) (Dz. Urz. WE L 363 z 31.12.1991, str. 36; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 11, str. 13).*
3. *Dyrektywa Rady 83/477/EWG z dnia 19 września 1983 r. w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy (druga dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 8 dyrektywy 80/1107/EWG) (Dz. Urz. WE 263 z 29.09.1983, str. 25, z późn. zm.; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 1, str. 264).*
- Zmieniające dyrektywę Rady 83/477:*
- *Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/18/WE z dnia 27 marca 2003 r. zmieniająca dyrektywę Rady 83/477/EWG w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy (Dz. Urz. WE L 97, z 15.04.2003, str. 48; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 4, str. 312).*
  - *Dyrektywa Rady 91/382/EWG z dnia 25 czerwca 1991 r. zmieniająca dyrektywę 83/477/EWG w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy (druga dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 8 dyrektywy 80/1107/EWG) (Dz. Urz. WE 206 z 29.07.1991, str. 16; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 1, str. 415).*
  - *Dyrektywa Rady 98/24/WE z dnia 7 kwietnia 1998 r. w sprawie ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie czynników chemicznych przy pracy (czternasta dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy 89/391/EWG) (Dz. Urz. WE L 131 z 5.05.1998, str. 11, z późn. zm.; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 3, str. 279).*

4. Dyrektywa Rady 87/217/EWG z dnia 19 marca 1987 r. w sprawie ograniczenia zanieczyszczenia środowiska azbestem i zapobiegania temu zanieczyszczeniu (Dz. Urz. WE L 85 z 28.03.1987, str. 40, z późn. zm.; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 8, str. 269).
5. Dyrektywa Rady 89/391/EWG z dnia 12 czerwca 1989 r. w sprawie wprowadzenia środków w celu poprawy bezpieczeństwa i zdrowia pracowników w miejscu pracy (Dz. Urz. WE L 183 z 29.06.1989, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 1, str. 349).
6. Dyrektywa Rady 91/689/EWG z dnia 12 grudnia 1991 r. w sprawie odpadów niebezpiecznych (Dz. Urz. WE L 377 z 21.12.1991, str. 20, Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, roz. 15, t. 2, str. 78).
7. Dyrektywa Rady 92/57/EWG z dnia 24 czerwca 1992 r. w sprawie wprowadzenia minimalnych wymagań bezpieczeństwa i ochrony zdrowia na tymczasowych lub ruchomych budowach (ósma szczegółowa dyrektywa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy 89/391/EWG) (Dz. Urz. WE L 245, z 26.08.1992, str. 6, Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, roz.5, t. 2, str. 71).
8. Dyrektywa Rady 94/33/WE z dnia 22 czerwca 1994 r. w sprawie ochrony pracy osób młodych (Dz. Urz. WE L 216 z 20.08.1994, str.12, z późn. zm.; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 2, str. 213).
9. Dyrektywa 2004/37/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie ochrony pracowników przed zagrożeniem dotyczącym narażenia na działanie czynników rakotwórczych lub mutagennych podczas pracy (szósta dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy Rady 89/391/EWG) (Dz. Urz. WE L 158 z 30.04.2004, str. 50; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 5, str. 35).
10. Dyrektywa Rady 1999/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999 r. w sprawie składowania odpadów (Dz. Urz. WE L 182 z 16.07.1999, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 4, str. 228).
11. Decyzja Rady 2003/33/WE z dnia 19 grudnia 2002 r. ustanawiająca kryteria i procedury przyjęcia odpadów na składowiska, na podstawie art. 16 i załącznika II do dyrektywy 1999/31/WE (Dz. Urz. WE L 11 z 16.01.2003, str. 27, Dz. Urz. WE L 218 z 23.08.2007, str. 25; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 7, str. 314).
12. Dyrektywa 2002/96/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 stycznia 2003 r. w sprawie zużytego sprzętu elektrotechnicznego i elektronicznego (WEEE) (Dz. Urz. WE L 37 z 13.02.2003, str. 24, Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, roz. 15, t. 7, str. 359).
13. Dyrektywa 2006/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 kwietnia 2006 r. w sprawie odpadów (Dz. Urz. WE L114 z 27.4.2006, str. 9).
14. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) 1013/2006 z dnia 14 czerwca 2006 r. w sprawie przemieszczania odpadów (Dz. Urz. WE L 190, z 12.07.2006, str. 1).
15. Rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH) i utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniające dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywy Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE (Dz. Urz. WE L 396, z 30.12.2006, str. 1 oraz sprostowanie w Dz. Urz. WE L 136, z 29.05.2007, str. 3).